

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΕ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 – 115 21 ΑΘΗΝΑΙ – ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1996

ΑΡΙΘ. 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του Όσιου Μάρκου, μοναχού και έρημίτου. — Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης Έβδομάδος. — Έπισκ. Άχελώου Εύθυμιού, «Κρίνειν έν δικαιοσύνη». — Ίω. Φουντούλη, Άπαντήσεις σέ λειτουργικές, κανονικές και άλλες άπορίες. — Πρωτοπρ. Άντ. Άλεβιζόπουλου, Οί κυβερνήσεις τής Εύρωπ. Ένώσεως μπροστά στο πρόβλημα τών αίρέσεων και τής παραθρησκείας. — Άλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ποιμαντική εκπαίδευση διά βίου. — Άρχμ. Χρυσ. Π. Άβαγιανού, Ό ί. Χρυσόστομος και ή χριστιανική οικογένεια. — Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Οί 35 άγιοι τής Όρθοδοξίας που φέρουν τó όνομα Άθανάσιος. — Άθαν. Γ. Μελισσόρη, Γέρων Παΐσιος, τó γέννημα τής Καππαδοκίας. — Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Η ΙΔ' Κατήχησις προς φωτισμένους. — Μ. Μελ., Έπικάρα.

**ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΚΛΗΣΕΩΝ**
Ποιμαντική εκπαίδευση
διά βίου (σσ. 72-73)

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Άθήνα, Ίασιού 1 — Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ήπειρου 132 — Πέραμα.

Μνήμη του Όσιου Μάρκου, μοναχού και έρημίτου

Την 5η Μαρτίου ή Έκκλησία μας εορτάζει, εκτός τών άλλων, τή μνήμη του όσιου Μάρκου του Άθηναίου, μοναχού και έρημίτου (δ'-ε' αιών). Ό όσιος Μάρκος είχε εκπαιδευθή στο «κλεινόν άστν» τών Άθηνών, από όπου καταγόταν. Σέ νεαρή σχετικώς ήλικία μετέβη στην Άντιόχεια. Έκει έγινε μαθητής του, πρεσβύτερου τότε, Ίωάννου του Χρυσοστόμου και σαηνεύθηκε από τά κηρύγματα του χρυσορρήμονος ί. πατρός, τά όποια άφησαν επάνω του ανεξίτηλη τή σφραγίδα τους. Σέ ήλικία 40 ετών εγκατέλειψε τά εγκόσμια, για να άφοσιωθή ως μοναχός στην πραγμάτωση τών άρετών στην κοινοβιακή άγγελική πολιτεία κάποιας ιεράς μονής τής Άγκύρας τής Γαλατίας (στην άγιοτόκο Μ. Άσία). Στην ιερά αυτή μονή έλαμψαν ή ήλαρότης του προσώπου του, ή πραότης του, ή συνδιαλλακτική και συγχωρητική του διάθεση. Έγινε γρήγορα «άββάς», αλλά ποθώντας να βιώση πιό έντονα τήν άγαλλίασι τής πνευματικής θεωρίας, τής προσευχής και τής αξιοποιήσεως του συγγραφικού του ταλάντου άπεσύρθη στην έρημο τής Ίουδαίας. Έκει έζησεν ως άναχωρητής - έρημίτης με συντροφιά τά άγρια ζώα, προς τά όποια —κατά τήν παράδοσι— έδειχνε πολλήν αγάπην και συμπάθεια, τήν όποία εκείνα του την άνταπέδιδαν. Ός μοναχός και έρημίτης έζησε 60 δόλοκληρα χρόνια. Άπέθανε μετά τó έτος 430 σέ ήλικία περίπου 100 ετών.

Ό όσιος Μάρκος ήταν —όπως λέγει ό συναξαριστής— «κατά τó μέγεθος του σώματος χαμηλός, άγένειος και φαλακρός εις τήν κεφαλήν, έχων όμως λάμπουσαν εκ τών έσωθεν προς τά έξω τήν χάριν του άγίου Πνεύματος». Άπέκτησε φήμη για τó συμβουλευτικό του χάρισμα και για τó συγγραφικό του τάλαντο. Τά συγγραμμάτά του ήταν περιζήτητα. Παροιμιάδης έγινε ή φράσις: «Πάντα πώλησον και Μάρκον άγόρασον». Έγραψε άφ' ενός πρακτικά - άσκητικά - συμβουλευτικά έργα και άφ' έτέρου έργα άντιαιρετικού δογματικού περιεχομένου (Μigne Έ. Π. 65,905 έξ.).

Ό Νικηφόρος Κάλλιστος αναφέρει (Έκκλ. Ίστορία 14,54), ότι ό όσιος Μάρκος έγραψε 40 άσκητικούς - συμβουλευτικούς λόγους. Άπό αυτούς διασώθηκαν οι όκτώ, τών όποίων ή αξία άποδεικνύεται εκ του γεγονότος, ότι ό τόσοσ εκλεκτικός ιερός Φώτιος ό Μέγας προβάλλει αυτούς στην «Μυριόβιβλό» του υπό τόν τίτλο «Μάρκου μοναχού λόγοι η'» (Μigne Έ. Π. 103, 668). Στους λόγους αυτούς, στους όποιους είναι «σαφής ή

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

2. ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΥΠΑΙΤΙΟΙ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΩΣΕΩΣ

«Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται» (Ήσ. νγ' 4)

Πολλοὶ συνήργησαν, ἵνα ὑψωθῆ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Κύριος ἡμῶν.

1. Οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, ἡγετικά ἐν γένει στοιχεῖα τοῦ ἰουδαϊκοῦ κόσμου, ἐφθόνησαν τὴν δημοτικότητά του («ἶδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀ-

πῆλθεν»· Ίω. 12,19)· καὶ ὤμοσαν καὶ συνώμοσαν τὴν ἐξόντωσιν καὶ τὸν ἀφανισμόν του. Καὶ εἶναι λυπηρὸν ὅτι εὐρέθη Συνέδριον ἰουδαϊκὸν νὰ δικάσῃ καὶ καταδικάσῃ τὸν ἅγιον τῶν ἁγίων· ὅτι εὐρέθη ἓνας ἀνάξιος μαθητὴς νὰ γίνῃ προδότης καὶ νὰ πωλῆσῃ τὸν Διδάσκαλον, ἀντὶ τοῦ εὐτελοῦς τιμήματος τῶν τριάκοντα ἀργυρίων, εἰς τοὺς κεκηρυγμένους ἐχθροὺς του. Εὐρέθη περαιτέρω ἐκπρόσωπος τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, ὁ Πόντιος Πιλάτος, ὅστις ἐν τέλει ἐπεκύρωσε τὴν θανατικὴν καταδίκην. Εὐρέθησαν στρατιῶται ἀγροῖκοι καὶ βάναν-

φράσις, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν Ἀπτικὴν ἀπικριβῶνται τὰ ὅλα γλῶτταν» (Μ. Φώτιος, ἐνθ' ἄνωτ.), ὁ ὅσιος Μάρκος ἐξαίρει τὴν ἀσκητικὴν πνευματικὴν ζωὴν, τὴν μετάνοιαν, τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτημάτων, τὴν μετὰ τὸ ἱερὸ Βάπτισμα χορηγομένη Χάρι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν, τὴν προσευχὴν, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, τὴν ὑπομονήν, τὴν παιδαγωγικὴν ἀξίαν τῆς θλίψεως, τὴν ἀγαθὴν συνείδησιν κ.ἄ.

Ὁ ἱ. Φώτιος ἀναφέρει (ἐνθ' ἄνωτ.) καὶ τὸν λόγον τοῦ ὁσίου Μάρκου «πρὸς τοὺς Μελχισεδεκίτας» (Migne Έ. Π. 65, 1117-1140), στὸν ὁποῖο λόγο ἀποκρούεται ἡ αἵρετικὴ δοξασία, ὅτι ὁ Μελχισεδεκ ἦταν δῆθεν υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τίς δογματικοπολεμικὲς μελέτες τοῦ ὁσίου ἐρημίτου σώζεται ἡ «κατὰ Νεστοριανῶν», ἡ ὁποία — ἀπὸ κώδικα τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα — δημοσιεύθηκε τόσον μέσα στὸ ἔργο Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας Α' (Πετρούπολις, 1891, σσ. 89-113), ὅσον καὶ στὸ σύγγραμμα J. Kunze, Markus Eremita ein neuer Zeuge für das altkirchliche Taufbekenntnis (Leipzig 1895, σσ. 6-30). Ὅπως σημειώνει ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς Δ. Μπαλάνος, «ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, καίτοι δὲν ἀναφέρεται ὁ ὄρος Θεοτόκος, ὑποστηρίζεται ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις τῶν δύο φύσεων ἐν ὀρθόδοξῳ ἐννοίᾳ» (Πατρολογία, Ἀθῆναι, 1930, σ. 287, ὑποσημ. 11). Κατὰ τὸν Καθηγητὴ Klaudius Jüssen (Freiburg im Breisgau Γερμανίας), πρόκειται περὶ «σπουδαίας συγγραφῆς» (wichtige Schrift), μέσα στὴν ὁποία ἡ ἀντιοχειανῆς ἀποχρεώσεως Χριστο-

λογία του εἶναι «τελείως ὀρθόδοξος» (völlig orthodox). Ὁ ἴδιος ρωμαιοκαθολικὸς Καθηγητὴς ἀποκρούει τὴν ἄποψιν τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ πολεμίτου τῶν Προτεσταντῶν Bellarmin, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ὅσιος Μάρκος ἦταν δῆθεν πρόδρομος τῶν προτεσταντικῶν ιδεῶν!

Ὁ ὑγιὴς μυστικισμὸς τῆς συμβουλευτικῆς διδασκαλίας τοῦ ὁσίου Μάρκου τοῦ ἐρημίτου, ὅπως καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ κατὰ τὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνος ἀκμάσαντος Διαδόχου, ἐπισκόπου Φωτικῆς (Ἡλείρου), θεωρεῖται ἀπὸ τὸν γνωστὸ διαπρεπῆ Καθηγητὴ Hans-Georg Beck ὡς σπουδαιοτάτη προβαθμὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Συμεῶν τοῦ νέου θεολόγου (H.-G. Beck, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, München 1959, σ. 585).

Ἡ πεμπτοσύνη τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἔργου τοῦ ὁσίου Μάρκου τοῦ μοναχοῦ καὶ ἐρημίτου προβάλλεται σὲς ὡραῖες ἐκφράσεις τοῦ εἰς αὐτὸν ἀναφερομένου Μεγαλυναρίου: «Λόγοις ψυχοτρόφοις ζωοποιεῖς τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀσκουμένους σοὺς θαυμαστάς, καὶ αὐτῶν τὸν πόθον ἐγείρων πρὸς ἐφετῶν τὸ ἄκρον, Χριστὸν τὸν Κύριον». Οἱ «ψυχοτρόφοι λόγοι» τοῦ ὁσίου Μάρκου ζωοποιοῦν ὄχι μόνον τοὺς ἀσκητῆς, ἀλλ' ὀλόκληρον τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ θὰ ἤμποροῦσε νὰ συμπεριληφθῆ ἀνάμεσα στὰ ἐκδιδόμενα ψυχωφελῆ ἔργα καὶ κάποια ἀνθολογία τῶν λόγων αὐτῶν σὲ νεοελληνικὴ γλῶσσα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

σοι, διὰ τὰ τὸν κακοποιήσουν. Εὐρέθησαν χέρια βέβηλα, διὰ τὰ τὸν ραπίσουν· στόματα βδελυρά, διὰ τὰ τὸν πτύσουν· χεῖλη ἀπύλωτα, διὰ τὰ τὸν ὑβρίσουν καὶ τὸν χλευάσουν· ἄνθρωποι σκληροτράχηλοι καὶ σκληροκάρδιοι, διὰ τὰ τὸν πληγώσουν μὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον· τὰ τὸν ἐμπαΐξουν μὲ τὴν χλαμύδα καὶ τὸν κάλαμον· καὶ τὰ τοῦ προσθέσουν τραύματα μὲ βάνουσα κτυπήματα εἰς τὴν αἰμάσσουσαν καὶ διατρυπωμένην ἀπὸ τὰς ἀκάνθας κεφαλὴν του. Ὅπως δὲν ἔλειψε καὶ ἡ ἀπανθρωπία ἐκείνων ποὺ τοῦ ἐφόρτωσαν τὸν βαρὺν σταυρὸν, ἵνα τὸν μεταφέρῃ εἰς τὸ ὕψωμα τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἡ κακουργία ἐκείνων ποὺ δὲν ἐδίστασαν νὰ πάρουν εἰς τὰ χέρια των καρφιά καὶ σφυριά, νὰ τὸν ἐξαπλώσουν ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ καὶ νὰ τὸν καρφώσουν ἀνελέητα ἐπ' αὐτοῦ· καὶ νὰ ὑψώσουν ἀκολούθως τὸν σταυρὸν, ἵνα κρέμαται καὶ σπαράσῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁ Ἐσταυρωμένος. Ποῖος δὲ χαρακτηρισμὸς νὰ εὐρεθῇ δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸν ἐχλεύαζον («ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι... καταβάτω ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν αὐτῷ»)· καὶ τὸν ἐπύκρναν μὲ τὴν χολὴν καὶ τὸ ὄξος καὶ μὲ ὅλα τὰ δείγματα τῆς βαρβαρότητος καὶ θηριωδίας, μέχρις οὗτο ἡ λόγχη, μὲ τὸ τρύπημα τοῦ ἀχράντου Σώματός του καὶ τὸ ἐκρεῦσαν αἷμα καὶ ὕδωρ, ἐπιστοποίησε τὸν ἐπελθόντα θάνατον τοῦ Ἐσταυρωμένου;

2. Παρ' ὅλα ταῦτα, τὰ ὅποια μετὰ πολλῆς συγκινήσεως παρηκολουθήσαμεν καὶ χθὲς καὶ σήμερον διὰ τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων καὶ τῶν ὕμνων τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἓνα ἐρώτημα παραμένει σοβαρὸν καὶ ἀδυσώπητον. Ποῖοι εὐθύνονται διὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ;

Οἱ προαναφερθέντες ἀποτρόπαιοι δρᾶσαι καὶ αὐτουργοὶ τῶν Παθῶν καὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, παρ' ὅλην τὴν τεραστίαν προσωπικὴν των εὐθύνην καὶ συμμετοχὴν, δὲν εἶναι οἱ μόνοι ἔνοχοι τοῦ μεγίστου κακουργήματος τῶν αἰώνων. Ὅπισθεν αὐτῶν ὑπάρχει πλῆθος ἐνόχων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ προφητικὸς λόγος τοῦ Ἡσαΐου (800 π.Χ.) τοποθετεῖ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς —καὶ ἡμᾶς δυστυχῶς. «Ὅστις τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται!»

Δὲν θὰ ἦτο δύσκολον εἰς Ἐκεῖνον, Ὅστις διὰ τόσων θαυμάτων ἀπέδειξε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν του ἀκόμη καὶ κατὰ τοῦ θανάτου, ἀναστήσας νεκροὺς —καὶ προσφάτως τὸν Λάζαρον— νὰ μὴ γίνῃ θῦμα τῆς κακίας τῶν ἐχθρῶν του. Χαρακτηριστικῶς ἔλεγεν εἰς τὸν Πέτρον, ὅτι δὲν χρειά-

ζεται τὴν μάχαιράν του, διότι ἠδύνατο ἀσφαλῶς, ἐὰν ἤθελε, νὰ «παρακαλέσῃ τὸν Πατέρα», ἵνα φέρῃ παρ' Αὐτῷ «πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων» καὶ νὰ τὸν περιφρουρήσῃ δι' οὐρανίων στρατιῶν, ὥστε οὔτε μία τρίχα τῆς κεφαλῆς του νὰ μὴ θιγῇ.

Ἄλλ' ἐγνώριζεν ὅτι ἔπρεπε νὰ σταυρωθῇ. Ἐπρεπε νὰ ἀποθάνῃ, διότι ὑπῆρχε τὸ βάρος, ἡ ἐνοχὴ καὶ ἡ καταδίκη διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτιῶν, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐξαλειφθῇ. Καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος πρὸς τοῦτο. Μόνον ἡ θυσία τοῦ Θεανθρώπου θὰ ἐκάλυπτε τὰ πλήθη τῶν ἁμαρτιῶν ὅλης τῆς οἰκουμένης καὶ ὅλων τῶν γενεῶν.

Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἁμαρτία, ἡ βαρύνουσα τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα, δὲν θὰ ἐσταυρώνετο ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αἱ ἁμαρτίαι μας λοιπὸν τὸν ἐσταύρωσαν. «Τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται». Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει μερίδιον ἐνοχῆς διὰ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Διότι καὶ διὰ τὰς προσωπικὰς ἡμῶν ἁμαρτίας ἐχρειάσθη νὰ χυθῶν σταγόνες τοῦ θείου αἵματός του, ἵνα τὰς ἀποπλύνουν. Διότι μόνον «τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰω. 1,7).

Οἰκονομία λοιπὸν Θεοῦ ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ, χάριν ἡμῶν. Ἐκούσιον τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

3. Πόσην εὐγνωμοσύνην τοῦ ὀφειλομένου! Καὶ μὲ πόσην συγκίνησιν, μετὰ δακρῶν, πρέπει νὰ τὸν προσκυνήσωμεν, στενάζοντες ἐκ βάθους ἕκαστος τὸ ἡμαρτον! Πρὸ πάντων δὲ μετὰ πόσης προσοχῆς καὶ προσπαθείας πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν ἓνα θλιβερὸν ἐνδεχόμενον, περὶ τοῦ ὁποίου ὀμιλεῖ ὁ Ἄπ. Παῦλος, χαρακτηρίζων τοὺς ἐκ νέου ἁμαρτάνοντας ὡς «ἀνασταυροῦντας» τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ... (Ἐβρ. 6,6· πρβλ. καὶ αὐτόθι 10, 26, 29, 31).

Ἄς γίνῃ ἡ ἐνατένισις τοῦ σταυροῦ του ἀφετηρία νέας ζωῆς —ἐν Χριστῷ καὶ κατὰ Χριστὸν— μὲ τὴν χάριν καὶ τὸ ἔλεος Ἐκεῖνου, Ὅστις «τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται».

(Συνεχίζεται)

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ
(«Χαιρετισμῶν» εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον),
ἔκδ. Α' 1995, σχῆμα 10X14 ἐκατ., σσ. 62.

Σὲ δίχρωμη ἐκτύπωση κειμένου, μὲ ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, τὸ κομψὸ αὐτὸ τευχίδιο εἶναι ἀπαραίτητο στὸν κάθε χριστιανό, γιὰ χρῆσιν στὸ σπίτι ἢ στὸ ναό. Περιέχει πλήρη τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

4. «ΚΡΙΝΕΙΝ ΕΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ»

Τού Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Μία ἀπὸ τὶς οὐσιαστικότερες λειτουργίες τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος εἶναι ἡ ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης. Τὰ βιβλικά κείμενα, ὡς πρώτη καὶ κατεξοχὴν ιδιότητα τοῦ ἐρχομένου Μεσσία (Χριστοῦ), ἀναφέρουν τὴν **δικαιοσύνη**: «*Κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν κρίσει. Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη... ἐκ τόκου καὶ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν*» (Ψαλμ. 71: 2,7,14).

Στὴν πολιτεία, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀσκεῖται ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς τῆς δικαιοσύνης, τοὺς δικαστές, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νόμων καὶ τῶν διατάξεων τοῦ δικαίου. Στὴν πολιτεία, ἐπίσης, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικὴ καὶ νομοθετικὴ ἐξουσία καὶ ἀσκεῖται ἀπὸ διαφορετικὰ πρόσωπα. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ἐξασφαλίζει τὴν ἀμεροληψία καὶ γενικὰ τὴν ὁμαλὴ καὶ ἀπερίσπαστη λειτουργία τῆς δικαιοσύνης. Στὴν Ἐκκλησία, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, ὡς ἀναπόσπαστο συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ταυτίζεται μετὰ τὴν ἐκτελεστικὴ καὶ νομοθετικὴ ἐξουσία καὶ ἀσκεῖται ἀπὸ τὰ ἴδια ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα.

Ἡ ἰδιαιτερότητα αὐτῆ τῆς δικαστικῆς λειτουργίας στὸν ἐκκλησιαστικὸν χῶρον ἀποτελεῖ καὶ τὸ πιὸ εὐαίσθητο σημεῖο τῆς. Διότι, πρῶτον, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ καλοῦνται νὰ κρίνουν καὶ νὰ δικάζουν πρόσωπα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ σχέση τους εἶναι καθαρὰ πνευματικὴ καὶ χαρισματικὴ. Ἡ σχέση τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν μετὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ὑπηρεσιακὴ, ἀλλὰ χαρισματικὴ. Στὴν περίπτωσιν μάλιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, οἱ Ἐπίσκοποι καλοῦνται νὰ δικάσουν πρόσωπα (ιερεῖς) ποὺ οἱ ἴδιοι ἐπέλεξαν καὶ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν τους «προεχειρίσαν» στὸ τῆς ἱερωσύνης λειτουργήμα. Δεύτερον, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ καλοῦνται νὰ κρίνουν καὶ ἐκδικάσουν ὑποθέσεις ποὺ ἀναφέρονται σὲ διοικητικὰ ζητήματα ἐκκλησιαστικῶν σωμάτων, τῶν ὁποίων οἱ ἴδιοι εἶναι ὑπεύθυνοι διοικηταί. Ἡ τυπικὴ αὐτῆ ἀνωμαλία, ποὺ εἶναι ἀδιανόητη, ἀλλὰ καὶ παράνομη γιὰ τὰ δεδομένα τῆς κοσμικῆς δικαιοσύνης, μόνο μέσα στὰ πλαίσια τῆς χαρισματικῆς ἄσκησης τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας μπορεῖ νὰ δικαιοθεῖ καὶ τρίτον, ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ

τὶς ὁποῖες οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ καλοῦνται νὰ ἐκδικάσουν ὑποθέσεις ποὺ σχετίζονται ἄμεσα μετὰ τὸ πρόσωπό τους. Ὁ μόνος, ἐπομένως, τρόπος δικαίωσης τοῦ δικανικοῦ αὐτοῦ παραδόξου, ἀπὸ ἄποψη κοσμικοῦ δικαίου, εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαστικὴ ἐξουσία νὰ ἀσκεῖται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ χαρισματικοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος. Ἀντίθετα, ἡ ἄσκηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας μετὰ καθαρὰ προσωπικὰ (κοσμικὰ) κριτήρια καί, εἰδικότερα, ἡ ἐπιβολὴ αὐστηροτάτων κυρώσεων δημιουργεῖ εὐλόγα τὴν ἐντύπωση τῆς προσωπικῆς ἐκδίκησης. Στὶς περιπτώσεις αὐτές, ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαιοσύνη πάσχει, τόσο γιὰτὶ ἀδικεῖται κατάφωρα ὁ κρινόμενος ὅσο καὶ γιὰτὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία χρησιμοποιεῖται ὡς μέσο καὶ ὄργανο ἐξουδετέρωσης καὶ ἐξοντώσεως τοῦ ἀσθενεστεροῦ.

Γιὰ ὅλους, λοιπόν, αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀσκεῖται **ὑποχρεωτικῶς καὶ μόνο** μέσα στὰ πλαίσια τοῦ χαρισματικοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ δικαστὲς καλοῦνται νὰ ἀποδίδουν τὴν δικαιοσύνη «*ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ*» (Ἰωάν. 8' 23). Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ δικαιοσύνη τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου, πρέπει νὰ «*περισσεύῃ πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων*» (Ματθ. ε' 20).

Εἰδικότερα, τὴν ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης στὴν ἐκκλησιαστικὸν χῶρον πρέπει νὰ διέπουν:

α) Ὁ **προσωπικὸς χαρακτήρας**: Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα συντεταγμένο πολίτευμα. Ἐχει καὶ αὐτὴ τοὺς νόμους καὶ τοὺς «Κανόνες» τῆς. Οἱ νόμοι ὅμως καί, εἰδικότερα, οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας δὲν μοιάζουν μετὰ τοὺς νόμους τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες εἶναι **ιεροί**, ἀποτελοῦν δηλαδὴ ἐκφράσεις τῆς ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Κανόνες εἶναι ἀποκρυσταλλωμένα βιώματα, ἀπὸ τὴν μακροαίωνα πνευματικὴ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Κανόνες, εἰδικότερα, ἀναφέρονται σὲ πνευματικὰ προβλήματα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, τῶν **προσώπων** δηλαδὴ.

Ὁ σκοπός, ἐπομένως, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ τυφλὴ ἐφαρμογὴ τῶν Κανόνων, ἀλλὰ ἡ σωτηρία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, τόσο τῶν παρεκτρεπομένων ὅσο καὶ τῶν ὑπολοίπων μελῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ἀ-

κόμη και στην περίπτωση που επιβάλλεται κάποια **ποινή** και αυτή πρέπει να αποβλέπει όχι στην εξόντωση και συντριβή του ενόχου (ή των ενόχων), αλλά στην προστασία, την ενίσχυση και τη σωτηρία όλων των μελών της εκκλησιαστικής κοινότητας. Ο απόστολος Παύλος αποφαίνεται ότι στον αίμομίκτη της Εκκλησίας της Κορίνθου έπρεπε να επιβληθεί ή ποινή του αναθέματος (του **άφορισμού**), διευκρινίζει όμως ότι ή ποινή αυτή θα είχε σκοπό τη σωτηρία της ψυχής του: «*ἵνα τὸ πνεῦμα (αὐτοῦ) σωθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ*» (Α' Κορ. ε' 1-5).

β) **Τὸ πνεῦμα τῶν ἱ. Κανόνων:** Ἡ εκκλησιαστική ἐξουσία, καταρχήν, πρέπει να ενδιαφέρεται για την κατανόηση και εφαρμογή του πνεύματος τῶν ἱ. Κανόνων. Ἡ αποκλειστική ἀναφορὰ στο γράμμα τῶν Κανόνων τοὺς ἐξομοιώνει με τοὺς κοσμικοὺς νόμους. Ὅπως ὁμως παρατηρεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «*τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ*» (Β' Κορ. γ' 6). Οἱ ἱ. Κανόνες δὲν πρέπει να χρησιμοποιοῦνται ὡς «κανόνια», για την ἐξόντωση τῶν παρεκτροπομένων ἢ, ἀκόμη χειρότερα, τῶν ἀντιφρονούντων, ὅπως ἔλεγε χαρακτηριστικὰ ὁ ἀείμνηστος π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος! Οἱ κρινόμενοι, ἐξάλλου, πρέπει να ἔχουν την αἴσθηση ὅτι ἡ κρίση τους ἢ ἀκόμη και ἡ καταδίκη τους ἐγινε ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πνεύματος τῶν ἱ. Κανόνων και ὅτι ἡ μεταχείρισή τους ἀπὸ εκκλησιαστικοὺς δικαστές, ἀσχέτως τοῦ ἀποτελέσματος, ὑπῆρξε ὄντως πνευματική και φιλόανθρωπος.

γ) **Ὁ φιλόανθρωπος χαρακτήρας:** Ἡ διακρίβωση τοῦ πνεύματος τῶν ἱ. Κανόνων δίνει ἀκριβῶς τὴ δυνατότητα τῆς φιλόανθρωπης ἐφαρμογῆς τους. Διότι, οἱ ἱ. Κανόνες διακρίνονται για τὸν **φιλόανθρωπο** χαρακτήρα τους. Ἡ ἄσκηση, ἐπομένως, τῆς εκκλησιαστικῆς ἐξουσίας πρέπει να εἶναι ὄχι μόνο προσωπική, ἀλλὰ και φιλόανθρωπη. Ὑπάρχουν, ὡς γνωστόν, δύο τρόποι ἐφαρμογῆς τῶν ἱ. Κανόνων: ἡ **ἀκρίβεια** και ἡ **οἰκονομία**. Ἡ ἀκρίβεια καθορίζει και ὀριοθετεῖ τὸ πρόβλημα, τὶς προεκτάσεις και τὶς συνέπειές του. Στὸ σημεῖο αὐτό, ἡ ἀκρίβεια ταυτίζεται με τὸν ἀπόλυτο χαρακτήρα τοῦ εὐαγγελικοῦ νόμου. Ὁ Κύριος καθορίζοντας, με ἀκρίβεια, τὶς ἠθικὲς διαστάσεις π.χ. τῆς μοιχείας, δήλωσε ὅτι: «*πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἤδη ἐμοίχευσε αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ*» (Ματθ. ε' 28). Ἐν τούτοις, στην γυναῖκα, τὴν ὁποῖαν συνέλαβαν ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένην, εἶπε: «*Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω*» (Ἰωάν. η' 11). Ἡ ἀκρίβεια τοῦ εὐαγγελικοῦ νόμου θεωρεῖ «μοιχεία» ἀκόμη και τὴν ἐσωτερικὴ ἐπιθυμία. Ἡ

ἐφαρμογή ὁμως τοῦ ἴδιου νόμου στὰ συγκεκριμένα πρόσωπα γίνεται με φιλόανθρωπο τρόπο.

Για τὴν ἀκρίβεια, ἐπομένως, ἐφαρμογῆς τόσο τῶν ἱ. Κανόνων ὅσο και τοῦ εὐαγγελικοῦ ἠθικοῦ νόμου ἰσχύει ἡ ὁμολογία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: «*Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσεις, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται;*». Καὶ για τὴν φιλόανθρωπη μεταχείριση τῶν προσώπων ἀπὸ τὴν εκκλησιαστικὴ ἐξουσία ἰσχύει πάλι ἡ συνέχεια τοῦ παραπάνω στίχου: «*ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστιν*» (Ψαλμ. 129,4).

δ) **Ὁ ἐκπαιδευτικὸς χαρακτήρας:** Πολλὲς φορές, οἱ Ἐπίσκοποι, καλοῦνται να ἐκδικάσουν παραπτώματα κληρικῶν **διοικητικῆς φύσεως**. Ἄφορσὺν δηλαδὴ παραλείψεις και λάθη εἴτε διοίκησης και διαχείρισης τῶν ἱερῶν Ναῶν εἴτε διακυβέρνησης τῆς ἐνοριακῆς κοινότητος. Μερικὰ ὁμως ἀπὸ τὰ ἀδικήματα αὐτὰ μπορεῖ να ὀφείλονται σὲ ἄγνοια ἢ πλημμελὴ ἐνημέρωση τῶν κληρικῶν πάνω σὲ διοικητικὰ, οἰκονομικὰ και ποιμαντικὰ θέματα. Ἐὰν μάλιστα ληφθεῖ ὑπόψη τὸ χαμηλὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο πολλῶν κληρικῶν, τὰ διοικητικὰ παραπτώματα τῶν κληρικῶν πρέπει να θεωροῦνται ἀναπόφευκτα.

Ἡ ἄσκηση, ἐπομένως, τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος ἐκ μέρους τῶν εκκλησιαστικῶν ἡγετῶν πρέπει να ἀποβλέπει ὄχι μόνο στην κατασταλτικὴ τιμωρία τῶν διοικητικῶν παραβάσεων, ἀλλὰ κυρίως στην προληπτικὴ ἐκπαίδευση τῶν κληρικῶν σὲ θέματα διοικήσεως και διαχειρίσεως τῶν εκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

ε) **Ὁ πατρικὸς χαρακτήρας:** Πολλὲς φορές, οἱ κληρικοὶ ἐγκαλοῦνται να δικασθοῦν για παραπτώματα ποὺ σχετίζονται με τὸ πρόσωπο τοῦ ἐπισκόπου και δικαστοῦ τους. Ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος ποὺ εἶναι ταυτόχρονα και δικαστὴς και τὸ θιγόμενο πρόσωπο, ἀσκήσει τὴν δικαστικὴ του ἐξουσία, με καθαρὰ κοσμικὰ (προσωπικὰ) κριτήρια, ἔχει τὴ δυνατότητα να συντρίψει κυριολεκτικὰ τὸν κατηγορούμενο κληρικό. Στην περίπτωση ὁμως αὐτή, μπορεῖ να κατηγορηθεῖ ὁ ἴδιος για μεροληπτικὴ και ἐκδικητικὴ ἄσκηση τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας.

Ἡ μόνη, ἐπομένως, λύση σὶς περιπτώσεις αὐτὲς εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος να λειτουργήσει μέσα στὰ πλαίσια τῆς πνευματικῆς πατρότητος. Μία ἀντιμετώπιση τοῦ παρεκτραπέντος κληρικοῦ με μεθόδους και μέσα ποὺ προβλέπει ἡ δεοντολογία τῆς πνευματικῆς πατρότητος θα ἔχει μείζονα ἀποτελέσματα. Ἐνῶ, ἡ ἐπιβολὴ κυρώσεων, διὰ τῆς μεθόδου τῆς δυνάμεως τοῦ ἰσχυροτέρου, ὄχι μόνο δὲν θα διορθώσει τὸν ἁμαρτήσαντα, ἀλλὰ και θα τοῦ ἐδραιώσει τὴν πεποίθηση, ὅτι ἀδικήθηκε και ὅτι εἶναι θύμα τοῦ ἐπισκοπικοῦ δεσποτισμοῦ!

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Μὲ τὴν ἀνάγνωση μιᾶς σειρᾶς περικοπῶν ἀπὸ τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια κατὰ τὶς συνάξεις τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἐπιδιώκεται ἡ ἐξιστόρηση τῶν γεγονότων ποὺ ἀφοροῦν στὸ σωτήριο πάθος κατὰ τοὺς αὐθεντικοὺς μάρτυρές τους, τοὺς ἱεροὺς δηλαδὴ εὐαγγελιστῆς. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὴν ἐπιλογή τῶν σχετικῶν περικοπῶν ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τοῦ Ψαλτηρίου, ὅπου ὑπῆρχε δυνατότητα ἀναγνώσεως ἀποστόλου, προφητείας ἢ ψαλμωδίας ψαλμῶν κατ' ἐκλογὴν, ὅπως στὶς ἀκολουθίες τῶν μεγάλων ὥρῶν ἢ τοῦ ἑσπερινοῦ. Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς προσκυνητρίας Αἰθιοπίας (τέλος Δ' αἰώνα) μαρτυρεῖται ὅτι αὐτὸ γινόταν κατὰ τὶς συνάξεις τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς στοὺς Ἁγίους Τόπους. Μετὰ τὴν ἀποκρυστάλλωση τοῦ γνωστοῦ σχήματος τῶν μοναχικῶν ἀκολουθιῶν, τὸ διάχυτο αὐτὸ βιβλικὸ ὕλικὸ ὑποτάχθηκε στὰ τυποποιημένα λειτουργικὰ σχήματα καὶ μᾶς ἔδωσε σὺν τῷ χρόνῳ τὶς ἰσχύουσες σήμερα λειτουργικὲς μορφὲς ἀκολουθιῶν τῆς ἱερῆς αὐτῆς ἡμέρας μὲ ὅλες τὶς σχετικὲς ἰδιομορφίες τους, τὸν ὄρθρο (ἀκολουθία τῶν ἁγίων Παθῶν), τὶς μεγάλες ὥρες καὶ τὸν ἑσπερινὸ τῆς Ἀποκαθηλώσεως. Οἱ εὐαγγελικὲς περικοπὲς τοῦ πάθους κατανεμῆθηκαν σ' αὐτές, ἀνάλογα μὲ τὶς προδιαγραφὲς ποὺ ὑπῆρχαν σὲ κάθε ἀκολουθία, μὲ στόχο πάντα τὴν διεξοδικὴ περιγραφή τοῦ πάθους κατὰ τοὺς ἱεροὺς εὐαγγελιστῆς. Ἐφ' ὅσον δὲ αὐτοὶ εἶναι τέσσερις, τὸ φυσικότερο θὰ ἦταν νὰ διαβάζονται ἰσάριθμες εὐαγγελικὲς περικοπὲς, ποὺ νὰ καλύπτουν τὶς διηγήσεις καὶ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων. Αὐτὸ εἶναι ἐμφανὲς στὶς σημερινὲς ἀκολουθίες τῶν μεγάλων ὥρῶν, στὶς ὁποῖες τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα ἀκριβῶς ἀνταποκρίνονται στὸ αἶτημα αὐτὸ καὶ ἀκολουθοῦν μάλιστα τὴν παραδεδομένη σειρά τῶν Εὐαγγελίων: Α' ὥρα Ματθαίου, Γ' Μάρκος, ΣΤ' Λουκάς, Θ' Ἰωάννης. Μὲ τὸ ἴδιο σκεπτικὸ δημιουργήθηκε μιὰ παράλληλη σειρά μὲ τέσσερις ἐκτενεῖς περικοπὲς κατὰ τοὺς τέσσερις εὐαγγελιστῆς — μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως — γιὰ τὴν ἰστόρηση τῶν κατὰ τὴν ἀνάσταση καὶ τὶς ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ διηγήσεων τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων. Αὐτὴ εἶναι ἡ μητρικὴ μορφή τῆς σειρᾶς τῶν ἐωθινῶν εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν, ποὺ σώζεται μέχρι σήμερα μαζί μὲ τὴν σειρά τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων τοῦ πάθους στὸν Ἀρμενικὸ λειτουργικὸ τύπο («Εὐαγ-

γέλια τῶν Μυροφόρων»), γνωστὸ γιὰ τὴν συντηρητικότητά του καὶ τὴν ἐμμονὴ σὲ πανάρχαιες λατρευτικὲς μορφὲς καὶ παραδόσεις.

Τὸ προφανὲς μειονέκτημα, τοῦ κατὰ τὰ ἄλλα ἀπλοῦ καὶ ὀρθοῦ αὐτοῦ συστήματος, ἦταν τὸ μῆκος τῶν περικοπῶν, ποὺ ὀπωσδήποτε καθιστοῦσε τὴν ἀνάγνωση μακρὰ καὶ κουραστικὴ. Στὶς ἀναστάσιμες περικοπὲς ὑπῆρχε καὶ ἄλλη δυσκολία, ἡ ἀνισότητα δηλαδὴ στὸ μῆκος τῶν διηγήσεων τῶν εὐαγγελιστῶν κυρίως τῶν ἐκτενεστέρων ἀφηγήσεων τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Λουκᾶ ἔναντι τῶν συντομότερων τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Μάρκου (Ἰωάν. κεφ. κ' στίχοι 31 καὶ κ' στίχοι 25, Λουκ. κεφ. κδ', στίχοι 53, Ματθ. κεφ. κη' στίχοι 20, Μάρκ. κεφ. ις' στίχοι 20). Ἔτσι φαίνεται πὼς ἐνωρὶς προτιμήθηκε ἄλλη κατανομή σὲ μικρότερες καὶ περισσότερες περικοπὲς. Ἡ ἀρχὴ εἶναι πάρα πολὺ πιθανὸ ὅτι ἐγίνε ἀπὸ τὶς ἀναστάσιμες, ὅπου δινόταν καὶ ὁ νέος ἀριθμὸς βάσει τοῦ ἴδιου ἀκριβῶς κριτηρίου. Οἱ εὐαγγελιστῆς - μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως εἶναι τέσσερις, ἀλλὰ οἱ ἀληθινοὶ πρῶτοι μάρτυρες ἦσαν ἔνδεκα κατὰ τὸ Ματθ. κη' 16,17 («Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν... καὶ ἰδόντες αὐτόν...»). Καὶ οἱ περικοπὲς ἔγιναν ἔνδεκα, ὅσες καὶ οἱ ἀναστάσιμες περικοπὲς ποὺ διαβάζονταν κατὰ τὴν ἀρχαία τάξη στὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν Διακαινήσιμο Ἑβδομάδα, κατὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἔνδεκα ἀποστόλων. Ἡ μεταγενεστέρως ἐρμηνεία ὅτι τόσες ὑπολογίζονταν οἱ ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος εἶναι ἀνακριβῆς, γιὰ τὴν οἱ ἐμφανίσεις εἶναι πολὺ περισσότερες καὶ οἱ περικοπὲς δὲν ἀφηγοῦνται μιὰ μόνο ἐμφάνιση ἢ κάθε μία. Κατὰ τὸ πρότυπο αὐτὸ ἐγίνε καὶ ἡ κατανομή τῶν περικοπῶν τοῦ πάθους. Κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου - ἀγρυπνία τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς διαβάζονταν οἱ ἐπὶ μέρος ἔνδεκα μικρότερες περικοπὲς, κατανεμημένες σὲ διάφορα σημεῖα τῆς ἀκολουθίας, μεθοδικότερα τώρα, ἀφοῦ ἡ διαδοχὴ ψαλμωδίας καὶ ἀναγνώσεως ἦταν στὸ ἐξῆς πιὸ ὁμαλὴ. Ἡ τάξη αὐτὴ μαρτυρεῖται ἀπὸ ἀρχαῖες πηγὲς καὶ Εὐαγγελιστάρια. Στὰ σχετικῶς νεότερα προστίθεται καὶ ἡ δωδεκάτη περικοπὴ μὲ τὴν ἐνδειξη: «Δεῖ εἰδέναι, ὅτι τὸ δωδέκατον εὐαγγέλιον οὐ λέγεται ἀρτίως, ἀλλὰ τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σαββάτῳ πρῶτῳ» (Σινᾶ 754 ἔτους 1177). Πράγματι τὸ IB' εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων Παθῶν (Ματθ. κς' 62-66) εἶναι τὸ ἀρχικὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τοῦ ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου καὶ ἀναφέρεται σὲ γεγονότα ποὺ συνέβησαν κατ' αὐτὸ («τῆ ἐπαύριον ἦτις ἐστὶ μετὰ τὴν

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 55 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

Οί κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστά στο πρόβλημα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας

4. Ἀποφάσεις Γερμανικῶν Δικαστηρίων*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλολ.

Ἡ ὁργάνωση τοῦ Osho - Rajneesh εἶχε κατηγορήσει τὴν Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση τῆς Γερμανίας γιὰ λανθασμένη ἀπόδοση τῆς διδασχῆς τοῦ γκουρού τῆς ὅτι δὲν προέβη σὲ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῆς. Ὅμως ἡ θέση τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Διοικητικοῦ Δικαστηρίου θέτει τὸ θέμα ἐπὶ διαφορετικῆς βάσεως. Αὐτὸ πὸ ἐνδιαφέρει δὲν εἶναι ποιά ἐρμηνεία δίνουν στὴ διδασχῆ τοῦ γκουρού οἱ ἀξιωματοῦχοι τῆς ὁργάνωσης, ἀλλὰ πὸς «φθάνει» αὐτὴ στοὺς ὁπαδοὺς καὶ στοὺς ἀνυποψίαστους πολίτες καὶ ποιές ἀρνητικὲς ἐπιπτώσεις μπορεῖ νὰ ἔχει γι' αὐτοὺς ἡ δική τους κατανόηση:

«Ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση ἐπιθυμεῖ μὲ τὶς δηλώσεις τῆς γιὰ τὶς «θρησκείες τῆς νεότητος» ἢ «αἱρέσεις τῆς νεότητος» νὰ ἐμποδίσει βλάβες σὲ ἀτομικὰ ἢ κοινωνικὰ ἔννομα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅπως αὐτὴ φοβᾶται, θὰ προκληθοῦν μὲ τὶς διδασκαλίες ἢ τὶς λοιπὲς δραστηριότητες τῶν ἐν λόγω κοινοτήτων.

»Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, κατὰ τὴν ἔρευνα τῶν κινδύνων πὸν προέρχονται ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῆς κάθε

κοινότητος, δὲν ἔχει σημασία ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τοῦ περιεχομένου τῆς διδασχῆς, μέσω τῆς ἴδιας τῆς κοινότητος, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπίδραση τῆς διδασχῆς πάνω στοὺς ὁπαδοὺς ἢ πάνω στοὺς ἐνδιαφερόμενους, πὸν βρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτὴ, τῶν ὁποίων οἱ γνώσεις δὲν ταυτίζονται πάντοτε μὲ ἐκείνες τῶν ἀξιωματοῦχων καὶ ἐκπροσώπων τῆς κοινότητος.

»Αὐτὸ ἰσχύει ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς νέους προσηλύτους τῆς κοινότητος, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν καθόλου ἐξοικειωθεῖ μὲ τὶς διδασκαλίες τῆς καὶ πιθανῶς νὰ ὀδηγηθοῦν σὲ ἀνεπανόρθωτη ἢ δύσκολα ἐπανορθώσιμη ἀλλαγὴ συμπεριφορᾶς, τὴν ὁποία θέλει νὰ ἀποτρέψει ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση μὲ τὶς προειδοποιήσεις τῆς».

2. Ἡ ἀπόφαση BVerwG 7 C 21.90/27.3.1992

Πρόκειται γιὰ ὑπόθεση στὴν ὁποία ἡ κίνηση Osho-Rajneesh μῆνυσε τὴν Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση τῆς Γερμανίας, ἐπειδὴ ἐνίσχυε ἓνα φορέα, πὸν ἀσχολεῖται μὲ τὴν καταπολέμηση τῶν «θρησκείων τῆς νεότητος» ἢ «αἱρέσεων τῆς νεότητος», οἱς ὁποῖες συγκαταλέγει καὶ τὴν ἴδια.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 62 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

Παρασκευὴν»), καὶ σήμερα καὶ σ' ὅλα τὰ ἀρχαῖα Εὐαγγελιστάρια ἀπαντᾷ στὴ θέση αὐτὴ. Στὰ νεότερα γίνεται μιὰ ἀντιστροφή: ἀναγράφεται ὡς IB' εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων Παθῶν καὶ στὸ Μέγα Σάββατο ὑπάρχει ἡ ἐνδειχθῆ «προεγράφη εἰς τὰ πάθη, εὐαγγέλιον ιβ'» (Κώδ. Πάτμου 70).

Δὲν μπορεῖ χρονικὰ νὰ προσδιορισθεῖ πότε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἐγίνε δωδέκατο εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων Παθῶν, διατηρώντας ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἀρχικὴ τῆς θέση κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο. Τὸ Τυπικὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Θ'–I' αἰῶνα (κώδ. Πάτμου 266, τ. Σταυροῦ 40) ἔχει δώδεκα εὐαγγέλια «εἰς τὴν παννυχίδα τῶν παθῶν» (δὲν ἔχει μεγάλες ὥρες). Τὸ ἀνωτέρω σημειούμενον Εὐαγγελιστάριον (Πάτμου 70), πὸν ἔχει ὁμοίως δώδεκα εὐαγγέλια, ἀνάγεται στὸν I' αἰῶνα. Ἀντίθετα τὸ Τυπικὸ τῆς Εὐεργέτιδος (κώδ. Ἀθηνῶν 788 τοῦ IB' αἰῶνα) σημειώνει: «τὸ γὰρ ιβ' εὐαγγέλιον ἀναγινώσκειται ἐν τῷ ὄρθρῳ». Ἐχει δηλαδὴ στὴν ἀκολουθία τῶν ἁγίων Παθῶν μόνον ἔνδεκα εὐαγγέλια, ὅπως καὶ τὸ Τυπικὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων

(κώδ. τ. Σταυροῦ 43 τοῦ ἔτους 1122). Κατὰ τὸ Τυπικὸ τέλος τῆς Μονῆς τοῦ Σωτήρος Μεσσήνης (κώδ. Μεσσήνης 115 τοῦ ἔτους 1131) τὸ δωδέκατο εὐαγγέλιον διαβάζεται στὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας, μετὰ τὸ ἀπολυτίκιον καὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως, πρᾶγμα πὸν καθιστᾷ ἀκόμη ἐμφανεστερὴ τὴν μεταγενεστέρα προσθήκη του στὴν ἀκολουθία. Ἴσως αὐτὸ ἐγίνε τμηματικὰ κατὰ τόπους ὅταν εἶχε λησμονηθεῖ ὁ ἀρχικὸς λόγος τῆς προτιμήσεως τοῦ ἀριθμοῦ ἔνδεκα – ἀπόστολοι, μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως – καὶ ἡ ἄμεση συνάρτηση τῶν ἔνδεκα εὐαγγελίων τοῦ πάθους πρὸς τὰ ἔνδεκα ἑθνικὰ ἀναστάσιμα εὐαγγέλια, καθ' ἕλξιν ἀπὸ τὸν πλησιέστερον ἱερὸ ἀριθμὸ, τὸ δώδεκα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ (Ακολουθία)

Καλαίσθητη, χρυσόδετη ἔκδοση «περιέχουσα ἀπάσας τὰς ἀνηκούσας τῇ Μ. Ἐβδομάδι ἀκολουθίας, ὡς καὶ τὰς ἀκολουθίας τῆς παννυχίδος, τοῦ ὄρθρου, τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα».

Ποιμαντική εκπαίδευση διὰ βίου

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ἀναπλ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μία ώραία πρωτοβουλία

Ἡ Ἑβδομάδα Ἱερατικῶν Κλήσεων πού ἔχει καθιερώσει ἀπό χρόνια ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί πού ἀρχίζει μέ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνησεως (17 ἕως 23 Μαρτίου), εἶναι ἀφιερωμένη γενικὰ στὸ Ἔργο τοῦ Ἱερέα. Ἐφέτος συμπίπτει μέ τὸ τέλος τοῦ Β' τριμήνου μιᾶς ἄλλης ώραίας πρωτοβουλίας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Μὲ ἀπόφαση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1995 ἐπαναλειτούργησαν οἱ «Ἐπιμορφωτικὲς Συνάξεις» τοῦ Ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας του. Μὲ τὴν ἀμέριστη συμπαράσταση τοῦ Πρωτοσυγγέλλου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Κωνσταντίνου Ἀνδρουλάκη καί τοῦ ὑπευθύνου τῶν Συνάξεων καί τοῦ Προγράμματος πανοσ. Ἀρχιμανδριτοῦ π. Θεωδωρήτου Πολυζωγοπούλου καταρτίζονται στὰ σεμινάρια αὐτὰ κληρικοὶ οἱ ὅποιοι χειροτονήθηκαν τὰ πέντε τελευταῖα χρόνια ἢ προσελήφθησαν πρόσφατα στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ (Α' Τρίμηνο Ὀκτώβριος- Δεκέμβριος 1995) καί κληρικοὶ μέ περισσότερα χρόνια διακονίας (Ἰανουάριος - Μάρτιος 1996).

Τὸ γενικὸ θέμα τῶν συνάξεων προσδιορίζει τὸ στόχο, πού εἶναι ἡ καλύτερη δυνατὸν κατάρτισή τους γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία στὴν ὁποία ὑπηρετοῦν αὐτοὶ οἱ κληρικοὶ καί ταυτόχρονα χρωματίζει τὸν δυναμικὸ χαρακτήρα, τουλάχιστον στὶς προθέσεις τῶν διοργανωτῶν τοῦ ἐγχειρήματος, γιατί ἀναφέρεται σὲ ποιμαντικὲς ἀναζητήσεις.

Δυναμικὸς χαρακτήρας

Γνωρίζουμε ὅλοι, ὅτι ἡ διαποίμανση τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, πού ζεῖ σὲ μία μεταβαλλόμενη κοινωνία, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι στατική. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀρκεσθεῖ μόνο στὰ «κρατούμενα» ἔστω κι ἂν εἶναι ἕνα ἢ περισσότερα. Ὅφειλε νὰ ἀναζητήσει τὰ «ζητούμενα». Δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαναπαυθεῖ στὰ «κεκτημένα» ἀλλὰ ἀναζητᾶ νέες κατακτήσεις. Ὁ ζητῶν σίγουρα εὐρήσει καί ὁ ἀναζητῶν... ἀσφαλῶς.

Προβάλλοντας τὸν δυναμικὸ χαρακτήρα τῶν σεμι-

ναρίων θέλουμε νὰ τονίσουμε παράλληλα ὅτι ἡ δυναμικὴ δὲν ταυτίζεται μέ κάτι τὸ ἐκρηκτικὸ, τὸ πρωτόφαντο, τὸ ἐπαναστατικὸ, τὸ ριζοσπαστικὸ ἢ τὸ ρηξικέλευθο. Κυρίως ἀφορᾶ στὴν ἡρεμὴ δύναμη καί δυνατότητα μιᾶς ἐξελικτικῆς πορείας τῶν κληρικῶν μας. Ὅτι δὲν ἀρκοῦνται στὸ «ὄ,τι ἔμαθαν ἔμαθαν» καταρτίστηκαν «ἅπαξ διὰ παντός» καί ἐτελείωσαν. Εὐαίσθητοποιοῦνται στὴν ἀρχὴ ὅτι ὄχι μόνο ἔψαξαν καί βρῆκαν ἀλλὰ βρῆκαν καί ψάχνουν.

Οἱ ὑπεύθυνοι ὡς καλοὶ οἰκοδεσπότες καί οἰκονόμοι βγάνουν ὅλους τοὺς θησαυροὺς τους, καινοὺς καί παλαιούς καί ἐπισημαίνουν αὐτὸ πού ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσε στοὺς σώφρονες ἀνθρώπους ὅτι «γῆράσκει κανεὶς ἀεὶ διδασκόμενος», αὐτὸ πού σήμερα διακηρύσσεται ὡς «διὰ βίου ἐκπαίδευση» καί μάλιστα ἀφιερώνεται σ' αὐτὴν ὁλόκληρο τὸ ἔτος 1996 ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς Παιδείας τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, πράγμα πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἐπίκαιρη λοιπὸν ἡ πρωτοβουλία καί ἐνημερωτικὴ.

Παρουσίαση καί ἀνάλυση τοῦ Προγράμματος

Ὁ πρῶτος αὐτὸς θεματικὸς κύκλος περιέλαβε στὰ προγράμματά του στοιχεῖα ταυτότητος τῆς ποιμαντικῆς διακονίας ἐν τόπῳ καί χρόνῳ.

Ἔτσι καί τὰ δύο τρίμηνα ἄρχισαν μέ ἐμπεριστατωμένη εἰσήγηση τοῦ π. Θεωδωρήτου Πολυζωγοπούλου πού εἶχε τὸν τίτλο: «Ἡ Ἐφημεριακὴ Διακονία στὴ σύγχρονῃ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ». Ὡς ἐμβάθυνση τῆς πρώτης εἰσηγήσεως προγραμματίστηκε ἡ ὁμιλία τοῦ πανοσ. Ἀρχιμανδριτοῦ π. Νικολάου Πρωτοπαπᾶ γιὰ «τὸν κληρικὸ στὴ σύγχρονῃ κοινωνίᾳ». Ἡ αὐτοσυνειδησία ὁμῶς τοῦ ἱερέως εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν ὀρθὴ ἐπιτέλεση τῆς ἀποστολῆς του. Ὅφειλε λοιπὸν τὸ σεμινάριο νὰ δώσει τὴ δέουσα σημασία στὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης καί νὰ τὸ ἐξετάσει τόσο ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς πατερικῆς θεολογίας ὅσο καί ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς ὀρθόδοξης ἐμπειρίας. Ἐπελέγησαν γι' αὐτὸ δύο ἐγκριτοὶ πανεπιστημιακοὶ διδάσκαλοι ὡς ὁμιλητῆς, οἱ καθηγητῆς κ. Στυλιανὸς Παπαδόπουλος καί ὁ πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Μεταλληνός, οἱ ὅποιοι ἀνέπτυξαν ὁ μὲν πρῶτος τὸ «βάθος καί εὐρος τῆς ἱερωσύνης κα-

τὰ τὸν ἱερόν Χρυσόστομο», ὁ δὲ δεύτερος «τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης στὴν Ὁρθόδοξη ἐμπειρία».

Γνωρίζουμε ὅλοι τὴ σημασία τῆς ὀρθῆς τελείσεως τῆς θείας Λειτουργίας. Γιὰ νὰ συμπληρωθοῦν τυχὸν κενὰ καὶ νὰ τονισθεῖ ἡ σημασία τῆς ἐκλήθη ὁ καθηγητῆς τῆς Λειτουργικῆς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Τμήμα Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας) κ. Ἰωάννης Φουντούλης νὰ ἀναπτύξει τὸ θέμα «Ἡ θεία Λειτουργία ἐξ ἐπόψεως Τελετουργικῆς» Ἡ ἰ. ἐξομολόγησις ἀποτελεῖ βαθιὰ ἀνάγκη τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ βαριὰ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν προετοιμασία καταλλήλων Πνευματικῶν Ὁ π. Ἰωάννης Σακελλαρίου, ἔμπειρος ἐξομολόγος ὁ ἴδιος ἀλλὰ καὶ διδάξας τὸ μάθημα τῆς Ἐξομολογητικῆς ἐπὶ ἔτη στὴν Ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, εἰσηγήθηκε τὸ θέμα «τὸ μυστήριον τῆς καταλλαγῆς καὶ ὁ πνευματικός».

Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι προϋπόθεσις γιὰ τὴ μετάδοσις τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Θεῖος Λόγος πολλὰς φορὰς δεινοπαθεῖ ἀπὸ κακοὺς χειρισμοὺς τῶν κηρύκων του. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη πρῶτοι οἱ ἱερεῖς μας νὰ μάθουν τὴν ἱερὴ αὐτὴ τέχνη. Ὁ πανοσ. Ἀρχιεπίσκοπος π. Παντελεήμων Καθρεπίδης, ἱεροκήρυξ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἀνέλαβε νὰ ὁμιλήσει μὲ θέμα «τέχνη τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἱεροκήρυξις». Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἀθανάσιος Δούσης ἀνέπτυξε τὴν οὐσία τοῦ κηρύγματος, ὅτι πρέπει δηλαδὴ τὸ κήρυγμα νὰ εἶναι «Βιβλικὸ - Πατερικὸ - Λειτουργικόν». Καὶ οἱ δύο ὁμιλητὲς ἔδωσαν δείγματα ἐνὸς ὑποδειγματικοῦ κηρύγματος.

Κατ' ἐξοχὴν ἀστική ἢ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐφαρμογὰς στὴν ποιμαντικὴ τῆς πράξις ἀρχῶν «ἀστικῆς Ποιμαντικῆς». Τὰ διάφορα θέματα ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπασχολήσουν μιὰ τέτοιου τύπου Ποιμαντικὴ ἀνέπτυξε ὁ εἰδικευμένος στὴν Ποιμαντικὴ Κοινωνιολογία θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀγγελῶου κ. Εὐθύμιος (Στύλιος) Ὁ ποιμαντικὸς σχεδιασμός, ὅπως ἔχουμε ἀναπτύξει καὶ ἄλλοτε, εἶναι προϋπόθεσις ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ γιὰ τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἐνοριακὸ ἔργο ἐξαρτώμενο ἀπὸ πολλοὺς παράγοντες ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἕναν ὀρθὸ καὶ ὀρθολογικὸ ποιμαντικὸ σχεδιασμό. Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐνὸς «ποιμαντικοῦ σχεδιασμοῦ τῆς Ἐνορίας» μίλησε ὁ ὑπογράφων τὸ παρὸν ἄρθρο. Στὸν ποιμαντικὸ σχεδιασμὸ ὑπάγεται καὶ ἡ «ποιμαντικὴ ἀντιμετώπιση τῶν αἰρέσεων». Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀμιλοῦμε γιὰ «οἰκοδομὴν στὴν Ὁρθοδοξία», ἂν παραλείψουμε τὴν πολὺτιμη αὐτὴ πτυχὴ τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκ-

κλησίας μας. Τὸ θέμα αὐτὸ παρουσίασε ὁ γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἰρέσεων πρωτοπρεσβύτερος π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος.

Πρῶτες ἐκτιμήσεις, ἀποτελέσματα καὶ προοπτικὲς

Θεωροῦμε ὅτι ὁ σχεδιασμὸς τῶν δύο αὐτῶν Ἐπιμορφωτικῶν Συνάξεων μὲ γενικὸ θέμα: Ἐκκλησιαστικὴ Διακονία - Ποιμαντικὲς Ἀναζητήσεις, ὑπῆρξε ἐπιτυχής. Οἱ συμμετέχοντες σὲ αὐτὲς κληρικοί, σαράντα ἀνὰ τρίμηνο, εἶχαν μιὰ καλὴ εὐκαιρία ὄχι μόνον νὰ ἀνανεώσουν τὶς γνώσεις τους γύρω ἀπὸ βασικὰ θέματα τῆς ποιμαντικῆς τους διακονίας, ἀλλὰ καὶ νὰ σφρηλατήσουν δεσμοὺς ἀκαταλύτους μὲ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς ποὺ ἔλαβαν μέρος σ' αὐτὲς τὶς συνάξεις. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο εἶναι πράγμα πολὺ σπουδαῖο γιὰ τὴν περαιτέρω πορεία τους στὸν ἀγρὸ τοῦ θερισμοῦ τῆς σύγχρονης κοινωνίας.

Τὸ νὰ αἰσθάνονται οἱ κληρικοί μας πρῶτα πρῶτα τὴ φροντίδα τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας γιὰ τὴν κατάρτισή τους, οὕτως ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἀσκοῦν πιὸ ἀποτελεσματικὰ τὴ διακονία τους καὶ νὰ αἰσθάνονται ὅτι στὴν πορεία τους αὐτὴ δὲν εἶναι μόνοι, ὅτι περιβάλλονται ἀπὸ ἀδελφοὺς οἱ ὅποιοι ἀντιμετωπίζουν τὰ ἴδια προβλήματα ἀλλὰ καὶ ποὺ ἔχουν τοὺς ἴδιους στόχους, εἶναι παρήγορο καὶ ἐνισχύει τὸ φρόνημα. Ἄλλωστε μόνον μὲ κραταῖο φρόνημα καὶ μὲ συν-ἀγωνιστὲς οἰκείους μπορεῖ κάποιος νὰ ἀναλάβει τὸν καλὸν ἀγῶνα. Αὐτὸ νομίζουμε ὅτι ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐπιτεύγματα τοῦ σεμιναρίου.

Ὅπως ἴσως οἱ ὑπεύθυνοι τῶν Συνάξεων μὲ τὴν καθοδήγησις τοῦ Μακαριωτάτου θὰ συνεχίσουν τὸ ὠραῖο ἔργο ποὺ ἄρχισαν ἀφοῦ προβοῦν στὴν ἐκτίμησις καὶ ἀξιολόγησις τῶν πρώτων ἀποτελεσμάτων. Σὲ συνεργασία μὲ τοὺς διδάσκοντες ἀλλὰ καὶ τοὺς συμμετέχοντες μποροῦν νὰ ἐπιτευχθοῦν χρυσὲς τομὲς γιὰ τὴ μορφή, τὸ περιεχόμενον, τὸ εἶδος, τὶς μεθόδους καὶ τεχνικὰς τῶν ἐπομένων συνάξεων. Ἄν θὰ πρέπει τὸ γενικὸ θέμα τῶν δύο τριμηνῶν νὰ ἐξειδικευθεῖ. Ἄν οἱ φοιτήσαντες θὰ πρέπει νὰ ἐπαναφοιτήσουν καὶ πότε. Ἀσφαλῶς πολλὰ ἐρωτήματα ποὺ ὑπάρχουν θὰ τύχουν ἀπαντήσεως καθὼς καὶ τὸ ἐρώτημα θὰ τύχουν ἀπαντήσεως καθὼς καὶ τὸ ἐρώτημα τῆς ἐλεγκτάσεως αὐτῶν τῶν συνάξεων καὶ σὲ ἄλλες Ἱ. Μητροπόλεις μὲ εὐθύνη τῶν οἰκείων Μητροπολιτῶν καὶ σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἱ. Σύνοδο καὶ τὶς ἀρμόδιες Συνοδικὲς Ἐπιτροπές.

Ἐμεῖς ὡς καθ' ἕλην ἀρμόδιοι συγχαίρουμε, ἐλπίζουμε καὶ μαθαίνουμε καθ' ἡμέραν καὶ διὰ βίου συναυλιζόμενοι μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς μαχομένης Ποιμαντικῆς.

Ο Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ, Ἱεροκήρυκος

Καὶ τί συμβουλεύει τοὺς γονεῖς ὁ ἱ. Πατήρ, ποὺ ἔχουν παιδιά σὲ ἡλικία γάμου; «Ὅσοι παῖδες ἔχετε νέους, καὶ πρὸς τὸν κοσμικὸν αὐτοῦς βίον ἄγετε, ταχέως ὑπὸ τὸν τοῦ γάμου ζυγὸν ἔλκετε»²³.

Γρήγορα νὰ τοὺς παντρεύετε! Αὐτὴ ἦταν ἡ γνώμη τοῦ ἁγίου Πατρός, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἠθικὸ πρόβλημα τῶν νέων. Πιὸ συγκεκριμένα. Πρῶν νὰ φθάσουν σὲ ἡλικία γάμου, τὸν καιρὸ ποὺ οἱ σαρκικὲς ἐπιθυμίαις πολιορκοῦν στενὰ τοὺς νέους, οἱ χριστιανοὶ γονεῖς — ἔλεγε — θὰ τοὺς συγκρατοῦν μὲ συμβουλές, μὲ ἀπειλές, μὲ ἐκφοβισμούς, μὲ ὑποσχέσεις, μὲ μύριους ἄλλους τρόπους. Ὅταν ἔλθουν ὁμως σὲ ἡλικία νὰ παντρευτοῦν, «μηδεὶς ἀναβαλλέσθω», κανεὶς ἄς μὴν ἀναβάλλῃ τὴν ἐπίσπευση τοῦ γάμου τῶν παιδιῶν.

Καὶ ποιὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ προτείνει ὁ ἱ. Χρυσόστομος στοὺς γονεῖς νὰ παντρέψουν σύντομα τὰ παιδιά τους; Ἡθικός, πνευματικός. Διότι, ἐπίστευε, ἐὰν ὁ νέος ξέρεῖ πὼς γρήγορα θὰ παντρευτεῖ, πιὸ εὐκολα θ' ἀντέξει στοὺς πειρασμούς καὶ θὰ φυλάξει ὡς χριστιανὸς νέος τὴν ἀγνότητά του. Σὲ ἀντίθετη περίπτωση «ἀπογνοὺς πρὸς τὸ μακρὸν τοῦ χρόνου ταχέως ὀλισθήσει πρὸς πορνείαν», δηλαδὴ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἀναμονή, γρήγορα θὰ γλιστρήσῃ στὴν πορνεία²⁴.

Καὶ γιὰ νὰ κάμει πιὸ αἰσθητὴ τὴν ἀποψή του αὐτὴ χρησιμοποιοῖ τὸ ἐξῆς παράδειγμα, ποὺ στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του θὰ προκάλεσε μεγάλη ἐντύπωση. Τοὺς εἶπε τὸ ἐξῆς: Ποιὸς ἀπὸ σᾶς θὰ καταδεχόταν νὰ φορέσει ἓνα βρώμικο ροῦχο τοῦ δούλου του; Θὰ προτιμοῦσε νὰ μείνῃ γυμνὸς παρὰ νὰ φορέσει αὐτὴ τὴ βρωμιά. Πῶς, λοιπόν, θὰ δεχόσουν τὸ παιδί σου νὰ συνευρεθῇ μὲ ἓνα σῶμα βρωμερὸ καὶ ἀκάθαρτο, τῆς πόρνης δηλαδὴ — περὶ αὐτοῦ πρόκειται — ποὺ χρησιμοποίησαν χίλιοι δυὸ ἄλλοι προηγουμένως;²⁵.

Γιὰ τὴν ἀποφυγὴ, λοιπόν, τῆς πορνείας καὶ τῆ διατήρηση τῆς ἀγνότητος συνιστοῦσε ὁ ἅγιος Ἰωάννης στοὺς γονεῖς ἐπίσπευση τοῦ γάμου τῶν παιδιῶν των. Γνώστης ἀριστος τῆς ἀνθρώπινης ψυχολογίας καὶ τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς του παρατηροῦσε εὐστοχα, ὅτι ὁ νέος, ποὺ ἐνωρὶς γνώρι-

σε ἀσέλγειες καὶ πόρνες, θὰ ἔχει ἀργότερα προβλήματα στὸ γάμο του.

Οἱ αἰσχροὺς ἀναμνήσεις θὰ τὸν ἐμποδίσουν νὰ μείνῃ πιστὸς στὴν σύζυγό του. Διότι θὰ ἔχει ἀπαιτήσεις πραγμάτων καὶ αἰσχροῦν καταστάσεων, ὅπως τὶς ἔζησε δίπλα στὶς κοινὲς γυναῖκες, λόγια, κινήσεις καὶ πράξεις, «τὸν ἐκκεχυμένον καὶ ἄτακτον γέλωτα, τὰ πολλῆς ἀνελευθερίας γέμοντα ῥήματα, τὰ σχήματα τὰ διακεκλασμένα, τὴν ἄλλην ἀσχημοσύνην πᾶσαν»²⁶, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ μπορεῖ νὰ βρῇ εὐκολὰ δίπλα στὴ σεμνὴ σύζυγό του. Διότι ἡ γυναῖκα του τὸν παντρεύτηκε γιὰ νὰ περάσουν μαζὶ τὴ ζωὴ, γιὰ ν' ἀποκτήσουν παιδιά, ὄχι γιὰ γέλια καὶ αἰσχροτήτες.

6. Ἄγνοι οἱ νέοι

Καὶ αὐτὰ μὲν συμβούλευε ὁ ἱ. Χρυσόστομος τοὺς γονεῖς, ὅσον ἀφορᾷ τὸ γάμο τῶν παιδιῶν τους, ἐκφράζοντας γενικὰ τὴν ἀποψή του γιὰ τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου καὶ τὴν ἀνάλογη προετοιμασία πρὶν τὴ σὺναψή του, καὶ ὅπως εἶδαμε ἀπὸ τὶς νοθεσίες του πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπαραίτητο προσὸν τῶν μελλονύμφων θεωροῦσε τὴν ἀγνότητα, τὴν ἀρετὴ.

Αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἐξάγεται καὶ ἀπ' ὅσα λέγει στὴ συνέχεια πρὸς τοὺς νέους, ποὺ διανύουν τὴν ἡλικία τοῦ γάμου: «Εἶπα μὲν στοὺς γονεῖς σας, ὅτι πρέπει γρήγορα νὰ σᾶς παντρέψουν. Δὲν εἴσθε ὁμως καὶ σεῖς ἀνεύθυνοι γιὰ τὸ κακὸ ποὺ γίνεται. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχαν καὶ τώρα καὶ παλαιότερα, ἄλλοι νέοι ποὺ νὰ ζοῦν μὲ σωφροσύνη, ἴσως θὰ εἴχατε κάποια δικαιολογία. Ἄφοῦ ὁμως ὑπάρχουν, ποῦ θὰ στηριχθεῖτε, γιὰ νὰ πεῖτε, ὅτι δὲν μπορέσατε νὰ σβήσετε τὴ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας; Δὲν εἶναι ἡ νεανικὴ ἡλικία ἡ αἰτία τῆς ἀκολασίας, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ μόνον ρίχνουν τὸν ἑαυτό τους στὴ σαρκικὴ φλόγα μὲ τὰ διεγερτικὰ μέσα ποὺ μεταχειρίζονται. Γιατὶ ὅταν πηγαίνεις στὸ θέατρο καὶ βλέπεις γυμνὲς γυναῖκες, προσωρινὰ μὲν εὐχαριστεῖσαι, κατόπιν ὁμως τὰ ὅσα εἶδες συντελοῦν στὸ νὰ αὐξήσουν τὸν πυρετὸ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας... Ὡστε μᾶλλον θέλησες τὴν ἀρρώστια παρὰ τὴν κόλλησες... Τὸ πᾶν εἶναι ζήτημα θελήσεως»²⁷.

Ἄξιοπρόσεκτες ἀπόψεις ποὺ γίνονται πηγὴ

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 43 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

πόνου, βαθιάς όδύνης στην καρδιά τών χριστιανών γονέων σήμερα, καθώς διανύουν μαζί με τὰ παιδιά τους μία εποχή μέγιστης ήθικης έλευθεριότητας, εποχή πανσεξουαλισμού, κατά την όποία τὰ «ύπεκκαύματα» τής σαρκικής έπιθυμίας δέν βρίσκονται μόνο στα θέατρα, αλλά μέσα στο σπίτι, με την τηλεόραση και τις βιντεοταινίες.

7. 'Ο πρώτος σκοπός του γάμου: ή σωφροσύνη

Τέτοια, λοιπόν, ύψηλή γνώμη περι γάμου άγωνιζόταν ό ί. Χρυσόστομος να έμπνεύσει στο ποιμνίό του. Γάμος άρρηκτα συνδεδεμένος με σωφροσύνη. «Γάμος, έτόνιζε, ούχ ίνα άσελγώμεν είσενήνεκται ούδ' ίνα πορνεύωμεν, άλλ' ίνα σωφρονώμεν»²⁸.

Έτσι πρώτος σκοπός του γάμου όρίζεται από τον άγιο Ίωάννη ή σωφροσύνη τών συζύγων, σύμφωνα με τον άποστολικό λόγο: «διά δέ τας πορνείας έκαστος την έαυτου γυναίκα έχέτω» (Α' Κορ. 7, 2). «Έπειδή διά του προπατορικού άμαρτήματος ή έπιθυμία κατέστη έντονος, συνοδευθείσα μάλιστα και υπό έσμου άλλων παθών, ούτως ώστε να παρέχη εις τó σώμα την τάσιν να κυριαρχή τής ψυχής, έθεσπίσθη ό γάμος, διά να κρατήσει τούτο εις τους "οικείους όρους" και "ύπερ του σβέσαι την τής φύσεως πύρωσιν". Διατηρεί ό γάμος τον άνδρα έν σωφροσύνη και δέν αφήνει τον εις πορνείαν καταπεσόντα να αποθάνη, τον άγιον ναόν να καταστη βέβηλος και τὰ μέλη του Χριστού να γίνουν μέλη πόρνης...»²⁹.

Προηγείται δέ στους σκοπούς του γάμου ή σωφροσύνη, κατά τον ί. Χρυσόστομον, διότι τώρα ζούμε στα χρόνια τής χάριτος, τής Κ. Διαθήκης. Παλαιότερα, στην εποχή τής Π. Διαθήκης, όταν ήσαν άκόμη πολύ άσφαείς οι έλπίδες στην μετά θάνατον ζωή και τὰ άγαθὰ τὰ αιώνια, που αναμένουν τους δικαίους και ή έξουσία του θανάτου ήταν τόσο αισθητή, τότε ή άπόκτηση παιδιών ήταν παρηγοριά για τους θνητούς. Τὰ παιδιά, οι άπόγονοι, ήσαν οι έμψυχες εικόνες των, ή συνέχεια τής ζωής των³⁰.

«Έπειδή όμως ή οίκουμένη έπληρώθη με τó ανθρώπινο γένος, έπραγματοποιήθη ή έλπίς του Ίσραήλ διά τής άφίξεως του Χριστού και προσεφέρθη εις τους έθνικούς ή παρηγορία τής άναστάσεως, φθάνει ό Χρυσόστομος εις τó σημείον να θεωρήση κύριον σκοπόν του γάμου την σωφροσύνην, παραβλέπων την τεκνογονία. Μένει ή σωφροσύνη, διότι διά τής έλεύσεως του Χρι-

στου ή άτιθάσευτος σαρκική έπιθυμία δέν ήρθη, άλλ' άπλώς κατέστη "εύκαταγώνιστος"»³¹.

Αυτή όμως ή διδασκαλία του ί. Χρυσόστομου για την προτεραιότητα τής σωφροσύνης μέσα στους σκοπούς του χριστιανικού γάμου δέν έννοεί, όπως κακώς υπέθεσαν μερικοί, τή θρυλούμενη στις μέρες μας άποφυγή τής τεκνογονίας. Όρίζοντας την τεκνογονία σε δεύτερη μοίρα δέν άμνηστεύει άσφαλώς τους χριστιανούς συζύγους, που με διάφορους τρόπους έμποδίζουν τó δημιουργικό έργο του Θεού. Σύμφωνα με έγκυρους μελετητές του έργου του ή άντιούληψη για τον ί. Χρυσόστομο είναι χειρότερη από την άνθρωποκτονία. Είναι άκρωτηριασμός τής φύσεως³².

8. Γαμήλια έθιμα

Άκριβώς έπειδή τέτοια ύψηλή ιδέα περι γάμου είχε ό ί. Χρυσόστομος άπαιτώντας από τους ύποψηφίους συζύγους άρετή και άγνότητα και ύψώνοντας τή σωφροσύνη και καθαρότητα του βίου πρωταρχικό του γάμου σκοπό, γι' αυτό και με κάποια δριμύτητα ήλεγξε γαμήλια έθιμα τής εποχής του ελάχιστα χριστιανικά. Φαίνεται ότι σε μερικούς ό έλεγχος αυτός έδειχνε υπερβολικός, διότι τὰ θεωρούσαν συνήθειες κοσμικές στη διάρκεια τής εύωχίας, πάνω στο γλέντι του γάμου, και ως ήθικώς άδιάφορα πράγματα.

"Οχι! άπαντούσε ό "Αγ. Ίωάννης. Τὰ όσα συμβαίνουν στο γάμο δέν έπιτρέπεται να μάς αφήνουν άδιάφορους. Γίνονται αίτια «μεγάλων κακών». Άκούγονται αισχρολογίες και άνεπίτρεπτες άστειότητες, και μάλιστα από ειδικούς έπαγγελματίες, που έκαναν τέχνη, έπάγγελμα, την άμαρτία. Από εκείνους που διευθύνονται από τó διάβολο. «Όπου μέθη, άκολασία' όπου αισχρολογία, ό διάβολος».

(Συνεχίζεται)

23. Ί. Χρυσ., Ένθ. άν.

24. Αυτόθι.

25. Αυτόθι σ. 462.

26. Αυτόθι σ. 460.

27. Γ. Μεταλληνού, Τó πρόβλημα τής άγωγής υπό τó φώς τής διδασκαλίας τών τριών Έραρχών. «ΚΟΙΝΩΝΙΑ» τ. 1981, σ. 205.

28. Ί. Χρυσ., Εις τον ιερών θεομόν του γάμου Α', 197D, ΑΑΠ 35.

29. Κ. Κορνιτσέσκου, μνημ. έργ. σ. 75.

30. Ί. Χρυσ., Εις τον ιερών θεομόν του γάμου Α, 198Α-Β, ΑΑΠ 35.

31. Κ. Κορνιτσέσκου, μνημ. έργ. σ. 76.

32. Bishop Daniel, On divine philanthropy, «Θεολογία» (1983) τ. 54 σ. 577.

ΟΙ 35 ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ*

Τού Άρτος κ. ΚΩΝΣΤ. Μ. ΚΟΝΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ

Άγ. Άθανάσιος ό Όμολογητής (22 Φεβρουαρίου)

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη από γονείς εύσεβεις και πλουσίους. Σέ νεαρή ήλικία ήλθε στη Μονή του Παυλοπετρίου που ήταν στον κόλπο της Νικομήδειας και έγινε μοναχός. Ήταν από τους πιο διαπρεπείς μοναχούς της εποχής του, φίλος του Θεόδωρου του Στουδίτου και του Ίωάννη του ήγουμένου της Μονής των Καθαρών.

Έπί του αυτοκράτορος Λέοντος του Ίσαύρου, του εικονομάχου (813-820) καταδιώχθηκε κι αυτός μαζί με τους άλλους όμολογητές που ήταν υπερασπιστές των αγίων εικόνων. Έτσι εξορίστηκε και έμαθε πολλά. Όμως έμεινε ακλόνητος μέχρι τέλους στην όρθόδοξη πίστη και ως όμολογητής παρέδωσε τó πνεύμα του στον Κύριο.

Άγ. Άθανάσιος ό Θαυματουργός (3 Ίουνίου)

Καταγόταν από τó θέμα των Κιβυρραιωτών που περιλάμβανε τις επαρχίες Καρίας, Πισιδίας, Λυκίας και Παμφυλίας. Οί γονείς του ήταν φτωχοί αλλά εύσεβεις άνθρωποι. Όταν έφτασε στη νεανική ήλικία έπόθησε να ζήσει τον μοναχικό βίο.

Περιπλανώμενος σαν μοναχός γνωρίστηκε με τον πρώην συγκλητικό και ήδη μοναχό Κοσμά, ό όποιος τον εισήγαγε ως μοναχό στην Μονή Τραιανού κοντά στον Σαγγάριο. Έκεί χειροτονήθηκε και ιερέας και έζησε επί 28 χρόνια καταγινόμενος στην αντιγραφή βιβλίων.

Τά χρήματα που έβγαζε απ' αυτήν την εργασία τα μοίραζε στους φτωχούς. Με τó φωτεινό του παράδειγμα και τις χρήσιμες συμβουλές του κατόρθωσε να έξημερώσει τους άτίθασους μοναχούς του Μοναστηριού. Άξιώθηκε του χαρίσματος να προφητεύει τά μέλλοντα και να κάνει πολλά θαύματα μετά τον θάνατό του. Έκοιμήθη ειρηνικά τó 932.

Άγ. Άθανάσιος ό Κομενταρήσιος (4 Ίανουαρίου)

Κομενταρήσιος έλέγετο τον 4ο αιώνα ό άξιωματούχος που ήταν έπιφορτισμένος με την τήρηση έγγραφων. Ό Ζώσιμος ό Μοναχός έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ζωή του Άγίου Άθανασίου του Κομενταρησιού. Ό Ζώσιμος ήταν από την Κιλικία και είχε γίνει άσκητής στην έρημο. Δυστυχώς συνελήφθη από τους διώκτες των χριστιανών και τον

έφεραν μπροστά στον άρχοντα της Κιλικίας Δομετιανό. Αυτός με θάρρος όμολόγησε την πίστη του στον Χριστό, χωρίς να δειλιάσει καθόλου. Ό άρχοντας θύμωσε πολύ γι' αυτό και διέταξε να τον υποβάλλουν σε βασανιστήρια. Τελικά όμως δεν τον θανάτωσαν και άφέθηκε έλεύθερος. Τότε συνάντησε τον άξιωματούχο Άθανάσιο και με τó φλογρό του κήρυγμα τον έπεισε να πιστέψει στον Χριστό και να γίνει χριστιανός. Μετά κατέφυγαν και οι δύο στα βουνά και έζησαν εκεί την ήρωϊκή και άγια ζωή του άσκητου.

Άγ. Άθανάσιος ό Πεντασχονίτης

Άγιος της Κυπριακής Έκκλησίας. Υπήρξε άσκητής στο χωριό Πεντάσχοινο, που τώρα τά ερείπιά του βρίσκονται νότια του χωριού Άγ. Θεόδωρος της Λάρνακος. Σέ τοιχογραφίες πολλών ναών στην Κύπρο, εικονίζεται σαν Διάκονος.

Άγ. Άθανάσιος ό «Νεκρέγετος», ό έν τη Λαύρα του Άγ. Θεοδοσίου του Κιέβου έγκλειστος (γ' αίων) (2 Δεκεμβρίου)

Άγ. Άθανάσιος έτερος, ό έν τη Λαύρα του άγ. Θεόδωρου του Κιέβου έγκλειστος (γ' αίων) (2 Δεκεμβρίου, 28 Αύγουστου).

Άγ. Άθανάσιος ό έγκλειστος της Λαύρας του άγ. Άντωνίου του Κιέβου (περι τó 1176) (28 Σεπτεμβρίου).

Άγ. Άθανάσιος μαθητής του Άγ. Σεργίου του Ραντονέξ. Ήγούμενος της μονής Βισότσκι έν Σερπούχωφ (ιδ'-ιε' αιώνας) (5 Ίουλίου, 12 Σεπτεμβρίου).

Άγ. Άθανάσιος ό ύποτακτικός του άνωτέρω Όσίου (5 Σεπτεμβρίου).

Άγ. Άθανάσιος της Μονής του Μηδικού (26 Όκτωβρίου).

Άγ. Άθανάσιος ό Όσιος (ιε' αι.) (8 Μαρτίου).

Άγ. Άθανάσιος του Λουμπέσκ ό θαυματουργός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (1656) (2 Μαΐου).

Άγ. Άθανάσιος ό όσιος — στη Μητρόπολη της Λήμνου (Δίπτυχα της Έκκλησίας της Ελλάδος 1995).

* Συνέχεια από τη σελ. 46 του ύπ' άρ. 2 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΡΩΝ ΠΑΪΣΙΟΣ ΤΟ ΓΕΝΝΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

Τοῦ κ. ΑΘΑΝ. Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ, Θεολόγου
Master of Theology - Th.D. (cand.)

Βέβαια τὸν Γέροντα δὲν τὸν ἀπασχολοῦσαν οἱ γνώσεις. Ὁ ἴδιος γιὰ ἄλλα πράγματα ἀγωνίζοταν καὶ ἔδειχνε ἐνδιαφέρον. Ἔτσι ζητώντας ταπεινὰ συγγνώμη ἀπ' ὅλους τοὺς εὐλαβεῖς ἀναγνώστες του γιὰ ὅλες τὶς ἀτέλειες τοῦ βιβλίου του, παρακαλοῦσε: «εὐχέσθε, μὲ τὶς πρεσβείες τοῦ Ὁσίου Γεωργίου, νὰ διορθώσω τὰ πνευματικά μου ὀρθογραφικὰ λάθη γιὰ νὰ σωθῶ»⁸¹.

Μιλώντας γιὰ τὴν νοερὰ προσευχὴ ἀνέφερε τὸ παράδειγμα ἐνὸς μοναχοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ πλάνη νόμιζε ὅτι εἶχε τὶς γνώσεις καὶ τὴν πνευματικὴ θέση νὰ διορθώσει τὴν Ἐκκλησία ὁλόκληρη. Μᾶς συμβουλεύει λοιπὸν μὲ πολλὴ στοργή. «Ἡ εὐχὴ ξεκουράζει, δὲν κουράζει. Ὅταν, ἅς ὑποθέσουμε, δὲν προχωρᾷ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἀποκτᾷ μόνο τὴ συνήθεια καὶ ὁ παλιὸς ἄνθρωπος ὑπάρχει μέσα καὶ ἐπακολουθεῖ πλάνη. Βρῆκα συγκεκριμένα, σᾶς τὸ λέω σὰν ἐξολομολόγηση αὐτό, κάποτε ἓνα μοναχὸ πού τὰ χεῖλη του πράγματι ἔλεγαν τὴν εὐχὴ, ἐκινουῖντο, τὸ καταλάβαινε κανεῖς. Ἐτυχε νὰ ῥθουν καὶ μερικοὶ ἐπισκέπτες, γυρίζει ὁ ἓνας σὰν ἄλλο καὶ λέει: — Ποπὸ, πὸν βρισκόμεθα!...

— Κάποτε, μοῦ λέει ὁ μοναχὸς αὐτός, ἔγραφα στὸν τάδε ἐπίσκοπο, στὸν τάδε μητροπολίτη, τὸν τάδε τὸν ἔλεγα, στὸν τάδε εἶπα ἂν ἀφήσει αὐτὲς τὶς ιδέες θὰ εἶμαι στὸ πλευρό του... — Μά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λέω ἐκεῖ πέρα, νὰ τὸ ἐξετάσουμε λίγο λογικά. Ἐσὺ φαίνεται ὅτι εἶσαι πὸ ἀγράμματος ἀπὸ μένα, γιὰτὶ ἐγὼ στὸ ὄμιλον δὲν βάζω περισπωμένη, ἐνῶ ἐσὺ μπορεῖς νὰ τὸ κάνεις αὐτό. Μετὰ εἶσαι ἀμφίπλευρος, φυματίωση δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ἐ, ἐσὺ τί θέλεις καὶ κάνεις. Μόνο αὐτὰ νὰ ἐξετάσεις. Ἄφησε τὶς ιδέες, τοῦ λέω. Καὶ μοῦ λέει: — Ἐνας νὰ ἦταν σὰν καὶ μένα, θὰ εἶχε διορθωθεῖ ἡ ἐκκλησία.

Ἐ, σκεφτεῖτε τώρα, βγάλτε συμπέρασμα...»⁸²! Νὰ τὸ μέγεθος τῆς πλάνης. Ἀκόμα καὶ ἀπὸ μοναχοῦς. Οἱ γνώσεις καὶ ἡ πολυμάθεια δὲν ἐξασφαλίζουν οὔτε τὰ οὐράνια ὕψη, οὔτε τὶς πνευματικὲς ἐμπειρίες, οὔτε μὲ μία λέξη τὴν πραγματικὴ καὶ οὐσιαστικὴ θεολογία. Ἡ μόρφωση δὲν εἶναι οὐσιαστικὴ ἢ καλλίτερα ὀντολογικὴ προϋπόθεση τῆς μεταμόρφωσης.

Ἡ αὐθεντικὴ θεολογία, ἔτσι ὅπως ἄλλωστε τὴν ζοῦσε καθημερινὰ καὶ ἀδιαλείπτως ὁ Γέροντας, δὲν διδάσκεται ἀλλὰ βιώνεται, γιὰτὶ εἶναι ἀλήθεια καὶ ζωὴ. Ὅταν ὅμως δὲν προχωρᾷ ἔτσι, τότε ὄχι μόνο πραγματικὴ δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ κουράζει.

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ μιὰ νότα ποιητικὴ. Τὸ ἀπόσπασμα, ἀπὸ τὸν «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε, ἀποδίδει μὲ τὸν λυρισμὸ του αὐτὴ τὴν διαπίστωση:

«Ἄχ! σπούδασα φιλοσοφία
καὶ νομικὴ καὶ γιατρικὴ
καὶ ἀλί μου καὶ θεολογία
μὲ κόπο καὶ μ' ἐπιμονή
καὶ νὰ ἴμε δῶ μὲ τόσα φῶτα
ἐγὼ μωρός, ὅσο καὶ πρῶτα!»⁸³.

Μιὰ συνολικὴ ἐκτίμηση τῆς μόρφωσης τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα εἶναι λοιπὸν ὅτι θεολογοῦσε μὲ ὀσιακὴ ἀπλότητα, βιωματικὰ καὶ ὄχι θεωρητικὰ, μέσα ἀπὸ τὰ θεολογικὰ συγγράμματα, ἔτσι ὥστε νὰ χαρίζει τὴν αἴσθηση σὲ ὄσους τὸν ἐπισκέπτονταν ὅτι φοιτοῦσαν σὲ «οὐράνιο πανεπιστήμιο»⁸⁴.

Ὁ Γέροντας στὸ Ἁγιώνυμο Ὅρος τοῦ Ἄθω

«Τῶν Ὁσίων ὁ κοινὸς διὰ πολιτείας καὶ ἀσκήσεως ἱεράς»⁸⁵

Ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ὁ Γέροντας ἐμπνεόταν ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό. Ὅσο περνᾷ ὁ καιρὸς τόσο αὐξάνεται ὁ θεῖος πόθος καὶ ἡ ἱερὴ φλόγα τῆς ἀσκήσεως στὴν ἀγνή ψυχὴ τοῦ Παΐσιου. Ἐνας βαθὺς καὶ συγκλονιστικὸς ζῆλος γιὰ τὴν μοναχικὴ ζωὴ ἀναφύεται μέσα ἀπὸ τὴν τρυφερὴ καρδιὰ τῆς νεανικῆς ἡλικίας τοῦ Γέροντα. Ἡ πυρακτωμένη καρδιά του ἐπιθυμεῖ τὸ βίβιο τῆς ἀσκήσεως, τῆς ἀγγελικῆς ζωῆς μὲ τὶς μυστικὲς χαρὲς καὶ τὶς θεϊκὲς ἀπολαύσεις γιὰτὶ γνωρίζει ὅτι «ὅταν ὁ ἄνθρωπος πιστεύει στὸν Θεό, στὸν Χριστό, στὴν μέλλουσα ζωὴ, τότε αὐτὴ ἡ ζωὴ εἶναι μάταιη, ὅποτε σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ πρέπει ἐπιτέλους νὰ ἐτοιμάσει τὸ διαβατήριό γιὰ τὴν ἄλλη»⁸⁶. Καταλληλότερος τόπος γιὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ διαβατηρίου τῆς ζωῆς, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ Ἁγιώνυμο Ὅρος τοῦ Ἄθω. Ὁ Παῖσιος λαχταροῦσε νὰ βρεθεῖ στὸ Ὅρος, νὰ καταταγεῖ

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 47 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

στο άγγελικό τάγμα τών μοναχών⁸⁷ κι αυτό για δύο κυρίως λόγους:

Ο πρώτος διότι «οί μοναχοί είναι οί άσυρματιστές τής Έκκλησίας μας και γι' αυτόν τόν λόγο άπομακρύνονται από τούς κοσμικούς θορούβους, για να έχουν καλή έπαφή με τόν Χριστό, στην προσευχή, για να βοηθάνε», και

Ο δεύτερος είναι ότι «όποιος γνωρίζει την μεγάλη αξία του Άγγελικού Σχήματος, δέν επιδιώκει άλλα αξιώματα. Έάν γίνης σωστός Μοναχός, θα χαιρέσει άγγελικά και στην γή και στον Ούρανό»⁸⁸.

Έτσι ο Γέροντας, έχοντας «όλο εκείνο τó Άνατολίτικο άρωμα τής εύλαβείας»⁸⁹ όραματίζεται να βρεθεί στο Όρος, τó όποιο πιστεύει ότι είναι πραγματικά άγιο. Τα άγια λείψανα και οί πνευματικές έμπειρίες τών άγιορειτών του δίνουν αυτή την ταυτότητα. Η απάντηση πού μās δόθηκε στην έρώτηση «τί είναι αυτό πού κάνει τó Όρος Άγιο;» είναι ή παρακάτω: «*Παλαιά οί Πατέρες μας είχαν άγωνιστικό πνεύμα. Νήστευαν πολύ και προτιμούσαν τά νερόβραστα, γι' αυτό είχαν και αγιότητα και σωματική ύγεια... Άνθρωποι σαν κι έμάς ήταν οί Άθωνίτες Άγιοι. Βουνό άγριο ήταν και ó Άθωνας, όπως και τ' άλλα τά βουνά. Άλλά, για να άγωνιστούν φιλότιμα οί Πατέρες μας, άγίασαν και αυτοί, άγίασαν και τó όρος και ώνομάσθη Άγιον Όρος, και έμείς τώρα καμαρώνουμε ως Άγιορείτες!*»⁹⁰.

Ο Γέροντας μιλούσε πάντα με θαυμασμό για τó Όρος. Άναφερόταν με μεγάλη εύλάβεια στους «*Οσίους Πατέρες, πού άγωνίσθηκαν φιλότιμα στο Περιβόλι τής Παναγίας και έξαγνίσθηκαν με την βοήθεια τής Καλής Μητέρας, τής Άγνης Παρθένου. Έγιναν Στρατιώτες του Χριστού, νίκησαν τά πάθη τους, έξόντωσαν τόν έχθρο διάβολο, αυτοί οί "Λοκατζήδες τής Έκκλησίας μας" και στεφανώθηκαν από τόν Χριστό με άφθαρτο στεφάνι*»⁹¹.

Ο Θεός λοιπόν οίκονόμησε τά πράγματα και ó Γέροντας σε νεαρή ηλικία, μόλις 26 έτών, βρέθηκε για πρώτη φορά, τó 1950, στο Άγιον Όρος⁹². Ός διψασμένη «έλαφος επί τās πηγάς τών ύδάτων»⁹³, «είχα έρθει στο Άγιον Όρος και γύριζα μέσα στο Περιβόλι τής Παναγίας, όπως συνήθως όλοι οί άρχαριοι, για να βρω τά άρωματισμένα λουλούδια τής Παναγίας (Άγίους Γεροντάδες) και να πάρω λίγη πνευματική δύναμη»⁹⁴ σημειώνει χαρακτηριστικά ó ίδιος.

Λεπτομέρειες από τά πρώτα χρόνια τής μοναχικής ζωής του δέν γνωρίζουμε, αλλά αυτό πού ξέρουμε είναι ότι «ήρθε μετά, όπως ήταν άγνό λουλούδι, και φυτεύτηκε στο Περιβόλι τής Παναγίας

και πρόκοψε και εύδίασε με τīs άρετές του»⁹⁵. Ζητώντας την λυτρωτική άτμόσφαιρα τής θείας χάριτος και την πνευματική ζωή του άγγελικού τάγματος παίρνει την μεγάλη άπόφαση για μόνιμη έγκαταβίωση στο Άγιον Όρος.

Περιπλανώμενος δεξιά και άριστερά, όπως ó ίδιος ó π. Παΐσιος σημειώνει, ψάχνοντας να βρει Γέροντα πού να τόν πληροφορεί έσωτερικά⁹⁶, συγκαταλέγεται ως άρχαριος μεταξύ τών αδελφών τής Ίεράς Μονής του Έσφιγμένου⁹⁷, τó 1953. Στην συνέχεια έγκαταβιώνει στην Ίερά Μονή Φιλοθέου⁹⁸, τó 1956. Ός μοναχός πιά, βρίσκεται στην Κόνιτσα στην Ίερά Μονή Στομίου, τó 1958⁹⁹, όπου έξ αιτίας τής παραμονής του μεγαλώνει τó ένδιαφέρον του και έντείνονται οί προσπάθειές του για να συγκεντρώσει πληροφορίες και στοιχεία για την ζωή και τά θαύματα του Άγίου Πατρός Άρσενίου του Καππαδόκου του Χατζηφερόντη. Άσκήτευσε εκεί «έν μέσφ ύψηλοκόρμων έλάτων, εις όρος ύψηλόν, πλησίον του Άώου ποταμού. Εκεί έπήγε κατόπιν ειδικής, ύπερφυούς προσκλήσεως και έσωτερικής φωνής, ένώ έσκόπευε να κατευθυνθή δια σκληροτέρων άσκησιν εις τά έρημικά και φρικαλέα Καρούλια του Άγίου Όρους. Η άποστολή του όντως έκριθη θεοκίνητος και θεοπρόβλητος και θεόκλητος»¹⁰⁰.

(Συνεχίζεται)

81. Παΐσιου, Χατζη-Γεώργης, σελ. 79.

82. Τάση, Άθωνικόν, σελ. 43-44.

83. *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Γκαϊτε «Φάουστ» (Μετάφρ. Κώστας Χατζόπουλος) Έκδ. «ΟΕΔΒ». Άθήνα, 1982, σελ. 405.

84. Δημητρίου Γ. Γεωργάκη, *Παραινέσεις άγιορείτου Γέροντος προς γονείς*, έφημ. «Όρθόδοξος Τύπος» Λ' άρ. φ. 899, 21 Σεπτεμβρίου 1990, σελ. 3.

85. Άπό τó Μεγαλυνάριον του Άγίου Άρσενίου του Καππαδόκου.

86. Τάση, Άθωνικόν, σελ. 29.

87. Πρβλ. ύποσ. 43.

88. Παΐσιου, Άγιορείτικα, σελ. 158.

89. Παΐσιου, Χατζηφερόντης, σελ. 17.

90. Παΐσιου, Άγιορείτικα, σελ. 161 και 160.

91. Όπ. π., σελ. 13.

92. Όπ. π., σελ. 46.

93. Ψάλμ. μα' 2.

94. Παΐσιου, Χατζη-Γεώργης, σελ. 6.

95. Παΐσιου, Άγιορείτικα, σελ. 17.

96. Βλ. Παΐσιου, όπ. π., σελ. 47.

97. Όπ. π., σελ. 9.

98. Όπ. π., σελ. 76.

99. Παΐσιου, Χατζηφερόντης, σελ. 6.

100. Άρχιμανδρίτου Ίωαννικίου Κοτσώνη, *Μοναχός Παΐσιος ó Άγιορείτης*, έφημ. «Όρθόδοξος Τύπος» ΛΔ' άρ. φ. 1091, 2 Σεπτεμβρίου 1994, σελ. 1.

Η ΙΑ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τοῦ κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

Ὁ προφήτης Σοφονίας ἀναφέρει ὡσαύτως: «διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει Κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον»⁴⁰. Ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέστη ὁ Κύριος ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ προφήτου μαρτύριον. Ἡ ἀκριβὴς δὲ θέσις αὕτη τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῆς Ἀναστάσεως δὲν ἐκλήθη ἐκκλησία ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐκκλησίαι, ἀλλὰ μαρτύριον, πιθανώτατα ἐξ αἰτίας τῆς προφητικῆς ρήσεως τοῦ Σοφονίου: «εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον»⁴¹.

Δ'. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀναζητεῖ εἰς τὰς προφητείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰς προτυπώσεις καὶ τὰ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἡ ἐρμηνευτικὴ τῶν προφητειῶν γίνεται μὲ πολλὴν ἐλευθερίαν ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου πατρὸς. Διὰ προσλαμβανουσῶν πρὸς τοὺς κατηγομένους παραστάσεων ὁ ἅγιος πατὴρ χειραγωγεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ὑπερφυοῦς γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ βασικὸν δόγμα πίστεως διὰ πάντα χριστιανόν. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἀποδεικνύεται ἄριστος χειριστὴς τῆς μαιευτικῆς μεθόδου τοῦ Σωκράτους καὶ γενικώτερον τῆς διαλεκτικῆς.

Ὁ Ἰησοῦς ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νὰ ἀναστηθῆ ὡς καὶ τὸ σημεῖον τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ προεφητεύθησαν σαφῶς ὑπὸ τοῦ προφήτου Σοφονίου: «ὅτι τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλώσσαν»⁴². Ἡ ἀνωτέρω προφητεία ὑποδηλώνει τὴν ἔκχυσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθὼς ἀναφέρει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εἰς τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων: «καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι»⁴³. Ἡ συνέχεια τῆς ἀνωτέρω ἀναφερθείσης προφητείας τοῦ Σοφονίου ἔχει ὡς ἐξῆς: «εἰς γενεὰν αὐτῆς τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντα τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἕνα»⁴⁴. Κατὰ τὸν αὐτὸν προφήτην ὑπάρχει καὶ ἄλλο σύμβολον, δηλαδὴ προφητικὴ ρῆσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη ὑπηρετοῦν τὸν

Θεὸν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ζυγόν. Αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς: «ἐκ περάτων ποταμῶν Αἰθιοπίας προσδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις μου, οἴσουσι θυσίας μοι»⁴⁵. Αὕτη ἢ προφητικὴ ρῆσις τοῦ προφήτου Σοφονίου θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαληθευθῆ διὰ τοῦ ἐπεισοδίου τὸ ὁποῖον ἀναφέρουν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὸ ὁποῖον, ὅταν ὁ Αἰθίοψ εὐνούχος συνηγήθη μετὰ τοῦ διακόνου Φιλίππου, ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου. Περὶ τῆς καταγωγῆς ἐξ Αἰθιοπίας τοῦ εὐνούχου αὐτοῦ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις: «καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνούχος δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλείσης Αἰθιοπῶν, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ»⁴⁶. Κατὰ συνέπειαν τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν χωρίον τοῦ προφήτου Σοφονίου ἐπαληθεύεται ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ πλήρως. Ἐφ' ὅσον δὲ πολλὰ προφητεῖα ἀναφέρουν καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸν ἀκριβῆ τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἐπραγματοποιήθη ἢ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄρατὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἐπηκολούθησαν, ἢ πίστις τοῦ χριστιανοῦ εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ εἶναι ἀκλόνητος καὶ βεβαία, οὐδεὶς δὲ ἀρνητὴς αὐτῆς πρέπει νὰ διασαλεύσῃ τὴν εἰς αὐτὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν.

Ὁ Θεὸς Λόγος ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν λέγει: «ἐγὼ εἰμι αὐτὸς ὁ λαλῶν»⁴⁷ ἐφώτισε τὸν προφητάνακτα νὰ γράψῃ: «Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου»⁴⁸ καὶ ὀλίγον κατωτέρω: «ἐγενήθη ὡσεὶ ἄνθρωπος ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος»⁴⁹.

(Συνεχίζεται)

40. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 22-24, Σοφον., 3, 8.

41. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 28-29, Σοφον., 3, 8.

42. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 31-32, Σοφον., 3, 9.

43. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 32-34, Πράξ. 2, 4.

44. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 34-35, Σοφον. 3, 9.

45. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 36-37, Σοφον. 3, 10.

46. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 38-174, 1, Πράξ. 8, 27.

47. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 6-7, Ἦσ. 52, 6.

48. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 7-8, Ψαλμ. 87, 2.

49. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 8-9, Ψαλμ. 87, 5.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Λόγοι Πατρός

Η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος απευθυνόμενος προς όμογενείς αδελφούς μας, ανέφερε μεταξύ άλλων:

«Τὸ ὄραμα τοῦ Ὀδυσσεύς ἦτο ἡ Ἰθάκη, ὁ καπνὸς ἐκ τῆς ἐστίας τῆς πατρικῆς αὐτοῦ οἰκίας. Οἱ ἐκεῖ φίλοι καὶ γνωστοί. Αἱ παιδικαὶ ἀναμνήσεις. Αἱ ἐφηβικαὶ ὄνειροπολήσεις. Τὰ ἀνδρικὰ κατορθώματα, τῶν προγόνων οἱ τάφοι. Τῆς πατρίδος τὸ χῶμα. Τοῦ ἡλίου ἡ ἀνατολή. Τῆς θαλάσσης τὸ κύμα. Τοῦ δάσους ἡ σκιά. Τῶν δένδρων οἱ καρποί. Τοῦ χῶματος ἡ ὀσμὴ. Τῆς οἰκίας οἱ κέραμοι. Τῆς μάμμης οἱ ἀσπασμοί, τῆς μητρὸς αἱ θωπείαι. Τοῦ σχολείου οἱ συμμαθηταί. Τοῦ δρόμου οἱ συμπαίκτηι. Τῆς ζωῆς αἱ στιγμαί. Τῶν στιγμῶν ἡ ἀλλυσις. Τῆς ἀλύσεως οἱ κρίκοι. Τῆς ἀποδημίας ἡ ὥρα. Τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἡ στιγμή. Τῶν δακρῶν οἱ ποταμοί. Τῆς ξενιτείας ἡ γεῦσις. Τῆς ἐπιτυχίας ἡ χαρὰ. Τῆς ἀποτυχίας ἡ πίκρα. Τῆς ἐπανόδου ἡ προσμονή. Τῆς Ἰθάκης τὸ ὄραμα. Ἴδου ἕκαστος ἑμῶν Ὀδυσσεὺς ἐν τῶν πελάγει τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ μήτηρ ἡμῶν, ἡ Ἐκκλησία. Καὶ τὸ ὄραμα αὐτῆς εἶναι τὰ τέκνα αὐτῆς. Χαίρει διὰ τὰς προόδους. Παραμυθεῖ διὰ τὰς ἀποτυχίας. Μήτηρ ἀληθῆς, ἐναγκαλιζέται πάντας. Ἡ ἀγάπη αὐτῆς οὐδέποτε ἐκπίπτει. Ἴδου τὸ ὄραμα τῆς μητρὸς ἐπραγματοποιήθη σήμερον. Διότι, τέκνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀγαπητά, ἡ ἐπὶ χιλιετίας λεπτυνομένη καρδιά τῶν ὁμογενῶν, εἰς κεντρικὴν θέσιν τοποθετεῖ τὸ ὄραμα τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως. Καὶ ὅπου γῆς ἡ Ὁμογένεια ἐγκαθίσταται, περὶ τὸν ναὸν τῆς δραστηριότητος αὐτῆς συγκεντρώνει. Καὶ πέραξ τοῦ ναοῦ, σχολεῖον θεμελιώνει καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τὴν φλόγα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος εἰς τοὺς ἐπιγενόμενους μεταδίδει καὶ τὸ ὄραμα συντηρεῖ».

«Πόθεν» τὰ ἐκθέματα;

Ὡς τις 25 Φεβρουαρίου τὸ Petit Palais παρουσιάζει γύρω στὰ ὀγδόντα ἔργα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα ἐκθέματα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῆς Νάπολης. Ἡ ἐκθεση ἔχει τίτλο «Στὴν Σκιά τοῦ Βεζούβιου» καὶ εἰκονογραφεῖ τὸν πολιτισμὸ πού ἀνθῆσε στὴ Νότια Ἰταλία ἀπὸ τὸν 4ο ὡς τὸν 2ο αἰῶνα π.Χ. Μεταξὺ ἄλλων ἔχουν μεταφερθεῖ ἀπὸ τὴ Νάπολη στὸ Παρίσι δύο γιγάντιοι μαρμάρινοι Διόσκουροι, ἕνας ὀρειχάλκινος Ἀπόλλων, ἡ αἰνιγματικὴ Ἐφεσία Ἄρτεμις καὶ μιὰ κολοσσιαία κεφαλὴ ἵππου. Ἐπίσης ἐκτίθενται με-

ρικὰ περίφημα μωσαϊκὰ ὅπως οἱ Περιπλανώμενοι Μουσικοὶ καὶ τοιχογραφίες, ὅπως «Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης» πού προέρχεται ἀπὸ τὴν Πομπηία.

Hic et nunc!

Ὁ Ἐθνικός μας Κήπος εἶναι ἀνοικτὸς στοὺς Ἀθηναίους μόνο ἀπὸ τὸ 1923 κι ἄς μετρᾷ ἤδη περίπου 155 χρόνια ζωῆς. Νωρίτερα, λίγα χρόνια πρὶν, ἦταν ἐπισκέψιμος δύο ἀπογεύματα τὴν ἐβδομάδα, Τρίτη καὶ Πέμπτη, γιὰ δύο ὥρες μόνον, ἐνῶ ἀκόμη πρὸ παλιὰ ἦταν προσπελάσιμος μόνο μὲ μία εἰδικὴ κάρτα εἰσόδου. Ὅλα αὐτὰ μετὰ τὸ 1900.

Σήμερα; Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι ὁ Ἐθνικός Κήπος εἶναι ἕνας ἐντελῶς ἀφρόντιστος κήπος. Πρόκειται βέβαια γιὰ ἐθνικὴ περιουσία πού ἀπαιτεῖ ὑψηλῆς ποιότητος ἐπίβλεψη. Τὴν ἔχει; Ἀμφιβάλλουμε. Ἀρκεῖ νὰ περπατήσῃ κανεὶς μέσα στὸν Κήπο μὲ μάτια ἀνοικτὰ καὶ νὰ δεῖ ὅτι τὰ εἶδη πού ἐκλείπουν στοιβάζονται μακάβρια καὶ σπανίως ἀντικαθίστανται.

Ἡ εἴσοδος ἀπὸ τὸ Ζάππειο ἐπιφυλάσσει τὴ θέα τῆς τσιμεντένιας —πλέον— ρομαντικῆς ἀλέας, ἐνῶ ἡ κάθοδος τῆς Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ προσφέρει τὴ θέα σκόρπιων περιτυλιγμάτων ἀπὸ ἐδέσματα τῆς κοντινῆς πλατείας Κολωνακίου τὰ ὁποῖα πετιοῦνται μέσα ἀπὸ τὰ κάγκελα στὸν κήπο. Γιὰ ποῖο λόγο δὲν ἀντικαταστάθηκαν ποτὲ οἱ φοίνικες πού κοσμοῦν τὴν εἴσοδο ἀπὸ τὴν Ἀμαλία, πού ἔχουν μείνει οἱ μισοὶ πιά. Ἡ γιὰ ποῖο λόγο ἕνας κομμιένος κορμὸς ἀποτελεῖ εὐχάριστη θέα γιὰ ἕναν ἐπισκέπτη πού κάθεται σ' ἕνα παγκάκι. Χρειάζεται ἄμεση ἀντίδραση κι ὅπως ἔλεγε οἱ Λατίνοι hic et nunc.

Ποῦ πάμε ἡ Τηλεκόλαση...

Ἡ ἐκθεση εἶναι ἀπόρρητη καὶ ἔγινε ἀπὸ δύο στελέχη τοῦ Ραδιοτηλεοπτικοῦ Συμβουλίου. Ἀφορὰ στὴ μετάδοση αἰσχροῦν διαφημιστικῶν μηνυμάτων γενετησίου χαρακτῆρος ἀπὸ ἰδιωτικοὺς τηλεοπτικοὺς σταθμοὺς καὶ πραγματοποιήθηκε σὲ 21 σταθμοὺς τῆς Ἀττικῆς τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ 20.11 ἕως 8.12.95. Θέλετε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐμπιστευτικῆς ἐκθέσεως; Ἐκπέμπονται κάθε εἴδους χυδαῖα μηνύματα, τηλέφωνα «ἐρωτικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ φιλίας» καὶ ὀρισμένα ἄλλα παρεμφεροῦς κατηγορίας. Μόνο δέκα ἀπὸ τὰ πολὺ μικρὰ κανάλια ἐξαιροῦνται ἀπὸ αὐτὲς τίς... ἐπιδόσεις.

Μ. Μελ.